

PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Ústav výzkumu a rozvoje vzdělávání
Univerzita Karlova

STUDIE ÚVRV

David Greger, Eva Potužníková, Benjamin Šimsa, Karolína Letochová

Skrytá poptávka žáků a rodičů po SŠ?

Zjištění z výzkumu mapujícího
přijímací řízení 2022/2023 v Praze
a ve Středočeském kraji.

závěrečná zpráva - listopad 2023

Ústav výzkumu a rozvoje vzdělávání
Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova
Myslíkova 7, 110 00 Praha 1
T: +420 221 900 530
pages.pedf.cuni.cz/uvrv

Shrnutí hlavních zjištění z výzkumu

- Systém dvou přihlášek neumožňuje odhalit skutečnou poptávku po typech a oborech studia a zájem žáků a rodičů o konkrétní střední školy. Přestože i v tomto systému nadpoloviční většina rodičů a žáků uvádí, že by volila stejné školy, je zde nezanedbatelná část (40 %) těch, co volili jinak, než by si přáli. (⇒ kapitola 2)
- Převážná většina žáků (85 %) z Prahy a Středočeského kraje chce získat maturitní vzdělání, školy ale žákům devátého ročníku nabízely ve Středočeském kraji 42 % a v Praze 25 % míst v nematuritních oborech. Do prvního ročníku středních škol pak k září 2023 do nematuritních oborů nastoupilo 22 % žáků v Praze a 37 % žáků ve Středočeském kraji. Právě v oblasti nematuritního studia spatřujeme největší míru nesouladu mezi poptávkou žáků a nabídkou oborů středních škol. (⇒ kapitola 3)
- Výzkum ukázal, že pouze 19 % rodičů žáků v 8. a 9. ročníku by se spokojilo se završením vzdělávání dítěte už po ukončení střední školy; naopak 81 % rodičů považuje za ideální, aby jejich děti pokračovali dále ve studiu a ukončili jej až po absolutoriu vyšší odborné školy (14 %) nebo vysokoškolským vzděláním (50 % magistrem, 17 % bakalářem). (⇒ kapitola 3)
- Skrytou poptávku jsme zjišťovali také pomocí otázky, jak by si rodiče představovali ideální průběh vzdělávání svého dítěte po základní škole. V obou krajích vyjádřilo nejvíce rodičů (40 %) zájem o střední odborné školy s maturitou, ale zaznamenali jsme také relativně vysokou poptávku po všeobecném vzdělání na gymnáziích nebo lyceích, které by si pro své dítě přálo 43 % rodičů z Prahy a 33 % rodičů ze Středočeského kraje. (⇒ kapitola 4)
- Představy rodičů o ideálním průběhu vzdělávací dráhy se významně liší podle pohlaví dítěte. Rodiče chlapců vyjádřili o 15procentních bodů nižší poptávku po všeobecném vzdělání, a naopak vyšší poptávku po učebních oborech než rodiče děvčat. (⇒ kapitola 4) A také mnohem častěji se rodiče chlapců spokojí s ukončením vzdělání po střední škole (25 % rodičů), než rodiče dívek (jen 13 %). (⇒ kapitola 3)
- Skrytou poptávku jsme se snažili také zjistit otázkou, na jaké obory středních škol by rodiče a žáci podali přihlášku při možnosti podat až 5 přihlášek místo přihlášek dvou. Na prvním místě by i v případě možnosti pěti přihlášek rodiče nejčastěji volili střední odborné školy (46 % rodičů v Praze a 51 % ve Středočeském kraji), gymnázia by na prvním místě volila pro své dítě 31 % Pražanů a 22 % Středočechů, lycea v obou krajích shodně 10 % rodičů. Vyšší poptávka po všeobecném vzdělání obdobná Praze je přitom patrná také v okresech Praha-východ a Praha-západ. (⇒ kapitola 4)
- Podobně jsme se ptali na pořadí škol při možnost podat 5 přihlášek i žáků 8. a 9. ročníku. V případě žáků volba škol víceméně kopíroval skutečně podané přihlášky a nabídku škol. Jediný nesoulad byl patrný v případě nematuritních oborů, o které jak žáci, tak rodiče vykazovali mnohem menší zájem, než je nabízených míst a podaných přihlášek. Také na základě předchozích našich výzkumů jsme přesvědčeni, že schopnost imaginace a abstrahování od skutečně podaných přihlášek na SŠ nebo představa ideálu je u žáků výrazně limitována, i proto jsme do výzkumu zapojili rodiče a jejich vyjádření považujeme za bližší vyjádření skutečné skryté poptávky po středoškolském studiu. (⇒ kapitola 4)
- Alespoň jednu všeobecně zaměřenou střední školu (gymnázium nebo lyceum) uvedlo na prvních dvou místech 49 % rodičů v Praze a 41 % rodičů ve Středočeském kraji. Alespoň jedno gymnázium by na prvních dvou místech volilo 36 % rodičů v Praze a 28 % rodičů ve Středočeském kraji, alespoň jedno lyceum by pak vybralo 24 % rodičů v Praze a 22 % ve Středočeském kraji. Zatímco v Praze rodiče nejčastěji uváděli lycea ekonomická, technická a přírodovědná, ve Středočeském kraji to byla lycea ekonomická, pedagogická a zdravotnická. Mezi krajem řízenými středními školami v Praze přitom místa na gymnáziích představují 17 % všech míst a lycea 6 % míst. Ve Středočeském kraji pak střední školy nabízí v gymnáziích 11 % míst a v lyceích rovněž 6 % míst pro uchazeče. Započtením také škol soukromých či církevních pak podíl gymnázií naroste o 1procentní bod.

Domníváme se, že navyšování míst v lyceích a gymnáziích v obou krajích odpovídá poptávce rodičů.

(⇒ kapitola 4)

- Důležitým tématem je také velký zájem rodičů ze Středočeského kraje o studium na středních školách v Praze, což vytváří další tlak převisu poptávky nad nabídkou. Z námi sebraných dat od žáků vyplývá, že aspoň jednu přihlášku na střední školy v jiném kraji podalo 17 % deváťáků z pražských základních škol, ale 41 % žáků ze škol ve Středočeském kraji; v okresech Praha-východ a Praha-západ je to většina žáků (59 %). Podobnou převahu potvrdili i rodiče, navíc z dat od rodičů se ukazuje, že již pražské základní školách navštěvuje dalších 12 % dětí ze Středočeského kraje, ale obráceně, jen 2 % rodičů z Prahy má děti na základních školách ve Středočeském kraji. Zároveň se ukazuje, že tento trend je dán především dopravní dostupností a vyšší kvalitou nabídky škol v Praze, naopak opačným směrem rodiče podali častěji přihlášku s nadějí, že bude snazší se na školu ve středočeském kraji dostat. (⇒ kapitola 5)
- Zaměřili jsme se také na přípravu na jednotné přijímací zkoušky a náklady s ní spojené. S přípravou začala zhruba pětina žáků již v 8. ročníku, většina žáků (55 %) v prvním pololetí 9. ročníku a necelá čtvrtina (23 %) pak až ve druhém pololetí 9. ročníku. Třetina žáků 8. ročníku uváděla, že již s přípravou začali, je to tedy větší podíl, než uváděli deváťáci, což může souviset s větší medializací problémů u minulých přijímacích zkoušek i reflexi zkušeností starších kamarádů. (⇒ kapitola 6)
- Zhruba 40 % deváťáků v Praze i ve Středočeském kraji uvádí, že v druhém pololetí 9. ročníku věnovali přípravě na přijímací zkoušky pravidelně dva až tři dny v týdnu, dalších 43 % v Praze a 33 % žáků ve Středočeském kraji se přípravou podle svých slov zabývalo každý nebo téměř každý den. Podle výpovědi rodičů celkově průměrně vynaložili na přípravu 14 400 Kč v Praze a 8750 Kč ve Středočeském kraji. Desetina rodičů v Praze pak uvedla, že vynaložila na přípravu 30 000 Kč a více, ve Středočeském kraji pak byl stejný údaj (90. percentil) 20 000 Kč. Mnohé výroky rodičů pak dokládají, že si uvědomují, že pouze příprava ze základní školy na přijímací zkoušky nestačí a že placené doučování zvyšuje nerovnost šancí v přístupu ke středoškolskému vzdělání. (⇒ kapitola 6)
- Poukázali jsme na martýrium, které museli žáci a rodiče podstupovat v druhém kole přijímacího řízení a které taky velmi zatěžuje samotné střední školy s komunikací ohledně zápisových lístků. V rámci našeho výzkumného šetření uvedlo 18 % rodičů žáků ze škol v Praze a 10 % rodičů žáků ze škol ve Středočeském kraji, že se po 1. kole přijímacího řízení jejich dítě nedostalo na žádnou střední školu. V druhém kole podávali rodiče průměrně přihlášky na 6 dalších škol, přičemž 20 % z těch, co neuspěli v prvním kole, podávalo další přihlášky na více než 10 škol, často i velmi daleko od místa bydliště. (⇒ kapitola 7)
- Rozšíření počtu přihlášek na střední školy a elektronizace přijímacího řízení již pro přijímací řízení 2023/2024, jak bylo nyní upraveno v legislativě, by mohlo přispět k mírnému snížení stresu žáků a rodičů spojených s přijímacím řízením, a zvláště pak se stresem kolem druhého kola. Zásadní je však i upravovat nabídku oborů středních škol tak, aby odpovídala skutečné poptávce rodičů a žáků, jak ji odhalila tato zpráva. Ještě bude třeba dořešit řadu problémů a dále promýšlet úpravu nastavení přijímacího řízení; v uvedených dvou krajích navíc budou dále na střední školy přecházet stále početně větší kohorty žáků 9. ročníku základních škol. Důležité však je, že se k řešení dlouhodobých problémů s přijímacím řízením, jak je řada rodičů vnímala, aspoň vykoučilo. Také autoři tohoto výzkumu se pokusí sledovat vývoj i případnými dalšími navazujícími výzkumy. (⇒ kapitola 7)

1. Úvod

Přijímací řízení na střední školy v uplynulém školním roce bylo provázeno velkou mediální pozorností a dotklo se intenzivně mnoha žáků devátého ročníku a jejich rodin. V důsledku demografického vývoje se počet žáků končících základní školu meziročně zvýšil o 12 %, přičemž ve Středočeském kraji vzrostl o 15 % a v Praze dokonce o 20 %. Při daných kapacitách středních škol se řada žáků i jejich rodičů pochopitelně obávala, že v silnější konkurenci nemusejí být na žádanou střední školu přijati, a do jejich rozhodování vstoupilo strategizování se snahou vyhnout se neúspěchu v prvním kole přijímacího řízení a nejistotě, zda se vůbec na nějakou střední školu dostanou. Bylo tak zřejmé, že podané přihlášky nelze vydávat za poptávku rodičů a dětí po typech středních škol a že potřebujeme další výzkumná data pro odhalení jejich skutečných plánů na další vzdělání po základní škole, které lze dále zohlednit při vytváření kapacit středních škol.

Výzkumníci z Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy a Národního institutu SYRI¹ proto ve spolupráci se Středočeským krajem a hlavním městem Prahou zrealizovali výzkum s cílem zmapovat průběh a výsledky přijímacího řízení na střední školy. Dotazníky na konci června 2023 vyplnilo 4934 žáků 9. ročníku, 5413 žáků 8. ročníku a 2540 rodičů žáků 8. a 9. ročníku ze základních škol v Praze a Středočeském kraji. Získaná data byla převážena tak, aby struktura výzkumného vzorku z hlediska pohlaví žáků a dosaženého vzdělání jejich rodičů odpovídala jejich skutečnému rozložení v populaci. V této zprávě představujeme hlavní zjištění z tohoto výzkumu.

Za iniciaci, spolupráci a podporu výzkumu formou rozeslání dotazníků do škol děkujeme především **Milanu Váchovi**, radnímu Středočeského kraje pro oblast vzdělání a sportu, a **Antonínu Klecandovi**, radnímu hl. m. Prahy pro oblast školství, sportu a volného času, a jejich kolegům z odboru školství obou krajů.

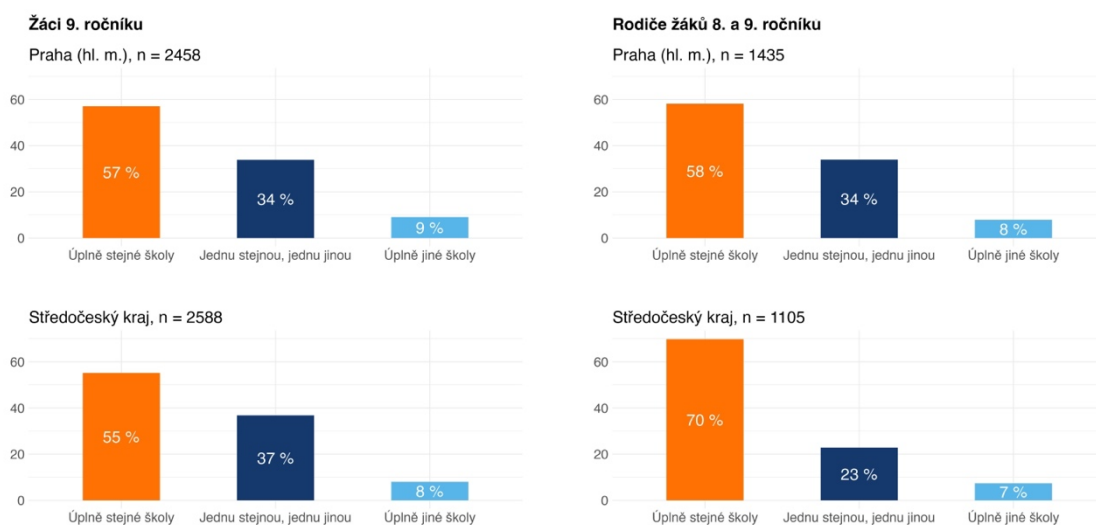

¹ www.syri.cz

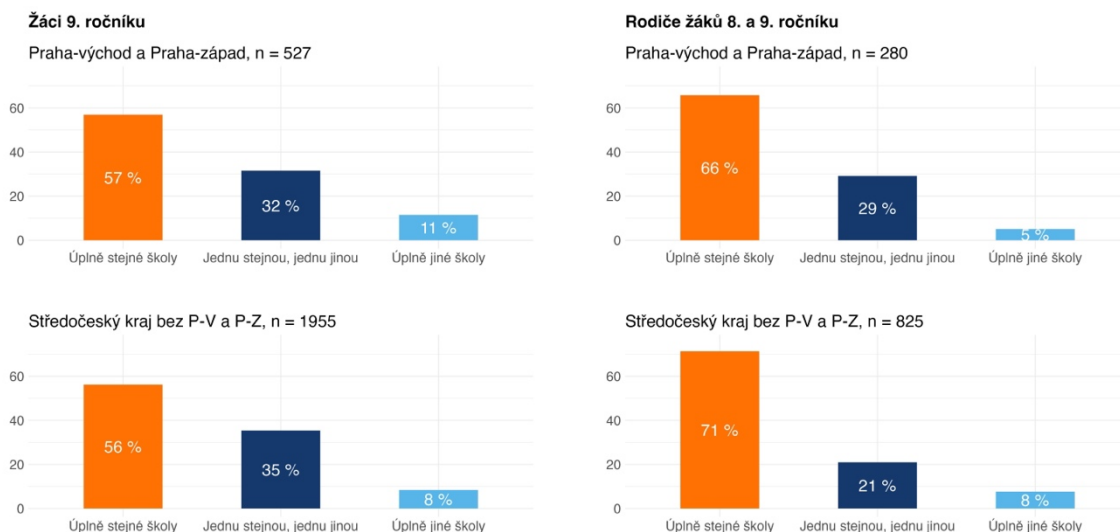
2. Podané přihlášky na střední školy nejsou vyjádřením skutečné poptávky žáků a rodičů po středoškolském vzdělání

Z výzkumného šetření vyplývá, že kdyby bylo možné podat si přihlášku až na pět různých středních škol namísto dvou, více než dvě pětiny žáků 9. ročníku z Prahy a Středočeského kraje by na prvních dvou místech volily alespoň jednu školu jinak než v proběhlém přijímacím řízení. Ukazuje se, že podíl žáků, kteří by v méně restriktivním systému přijímacího řízení vybírali školy jinak, je zhruba stejný v Praze i ve Středočeském kraji a výrazněji se neliší ani podle pohlaví nebo dosaženého vzdělání rodičů. Podobně se vyjádřili také dotazovaní rodiče, z nichž 42 % v Praze a 30 % ve Středočeském kraji uvedlo, že v případě pěti přihlášek by na prvních dvou místech volili alespoň jednu školu jinak.

Graf 1a. Jak by se lišila volba prvních dvou středních škol při možnosti podat až 5 přihlášek (žáci 9. ročníku a rodiče žáků 8. a 9. ročníku)? Srovnání Praha a Středočeský kraj

Graf 1b. Jak by se lišila volba prvních dvou středních škol při možnosti podat až 5 přihlášek (žáci 9. ročníku a rodiče žáků 8. a 9. ročníku)? Srovnání skupin okresů Středočeského kraje

Slovní komentáře rodičů naznačují, že pokud volili alespoň jednu školu jinak, chtěli se hlavně vyhnout možnosti nepřijetí dítěte v prvním kole. Toho se snažili docílit buď volbou jiného typu střední školy či jiného oboru, nebo v rámci stejného typu a oboru vzdělání volili méně žádanou konkrétní střední školu. Otevřené odpovědi rodičů jednoznačně dokládají, že podané přihlášky nelze chápat jako vyjádření skutečné poptávky po preferovaném typu středoškolského studia:

„V případě více škol bychom volili náročnější školy na prvních místech. Teď už zpětně víme, že s počtem získaných bodů by se dostal na gymnázium a lyceum, ale jde na střední průmyslovou školu.“

„Na stavební průmyslovce si vybral obor pozemní stavitelství, ale kdyby měl možnost vícero přihlášek, vybral by si i architekturu. Bohužel o tuto možnost přišel, protože druhou školu jsme dávali také průmyslovku, aby byla jistota, že se někde dostane. Bodů měl dost i na obor architektura.“

„Na prvním i druhém místě bychom vybrali gymnázium. Dávali jsme na druhém místě střední průmyslovou školu stavební tak trochu na jistotu, aby se syn dostal na střední školu.“

„Kvůli hysterii okolo přihlášek jsme zvolili 1. školu gymnázium a 2. odbornou. Jinak bychom volili mezi dvěma gymnázii.“

„Druhé gymnázium jsme volili na jistotu podle kritérií přijetí, a protože není tak známé, resp. relativně nové bez historie (teprve od r. 2009). Viditelně to tak mělo více studentů a letos tam bylo rekordně přihlášených v porovnání s předchozími roky.“

„Syn šel na učební obor z důvodu špatných známek, [což] neodpovídá [jeho] znalostem, ale kdyby měl možnost zkusit přijímací zkoušky, na střední školu by se možná dostal.“

Na druhou stranu také platí, že většina žáků a rodičů by i při možnosti podat až pět přihlášek volila první dvě školy stejně jako v případě nynějšího systému dvou přihlášek. Tito rodiče v otevřených odpovědích často zmiňovali, že jejich dítě mělo jasnou představu, jakou školu chce studovat, a o jiných alternativách ani neuvažovalo:

„Jsou to školy, které si dcera vybrala.“

„Priorita přihlášek odpovídá skutečnému zájmu o studium na vybrané škole, ne kalkulaci na jistotu.“

„Jako rodič jsem u svého devátáka chtěla volit volbu alespoň jedné jistoty, syn si šel za svým a podal si dvě gymnázia. Na obě se dostal. Jsem maximálně spokojená, že si šel za svým snem a já nepodlehla mediální kampani.“

„Ráda by pracovala jako rehabilitační sestra nebo fyzioterapeutka. Tahle volba je dobrým odrazovým můstkem. O jiné škole ani nepřemýšlela.“

„Dcera chce studovat architekturu, o tento obor se zajímá již několik let, takže pro ni byla stavební průmyslovka první volbou.“

„Vzhledem k tomu, že dcera zatím neví, co bude chtít dělat v budoucnosti, je gymnázium (všeobecné střední vzdělání) jasná volba.“

Graf 2. Graf vyjadřuje (ne)soulad mezi ideální volbou typu střední školy po 9. ročníku (vlevo) a reálně podanou přihláškou (vpravo) pro přijímací řízení na 1. místě (rodiče žáků 9. ročníku, Praha a Středočeský kraj, N = 1631)

Jak ukazuje graf 2, většina rodičů podala na prvním místě přihlášku na ten typ střední školy (skupinu oborů – viz pravá část grafu), který také označila jako ideální (levá část grafu). V rámci typu školy jsou přechody zleva doprava nejsilnější. Rodiče deváťáků, kteří jako ideální spatřují pro své dítě studium gymnázia, na gymnázium skutečně podali svou první přihlášku v 90 % případů. 3 % z nich na prvním místě nakonec volili lyceum a zbývajících 7 % rodičů podalo první přihlášku na střední odbornou školu. Z rodičů, kteří pro své dítě uvedli jako ideální volbu lyceum, podal skutečně první přihlášku na lyceum jen zhruba každý druhý (55 %), 10 % z nich podalo první přihlášku na gymnázium a 35 % na střední odbornou školu. **Ze sebraných dat ve dvou krajích se tak lycea jeví jako segment, jehož rozšíření by rodiče v těchto krajích především uvítali.** Nejpočetnější skupina rodičů vnímá jako ideální volbu střední odbornou školu s maturitním vzděláním, kam také většinou podali první přihlášku (87 %). Malá část z těchto rodičů podala první přihlášku na gymnázium (1 %) nebo lyceum (3 %), o něco více jich na prvním místě zvolilo čtyřletý učební obor kombinující maturitní studium s vyučením v oboru (5 %) nebo tříletý nematuritní obor (4 %).

Je však zapotřebí si uvědomit, že podaná první přihláška není vše a o rozhodování rodičů mnohé vypovídá i druhá přihláška. Výzkumná data ukazují, že při volbě druhé školy rodiče vybírali více na jistotu. Například z rodičů, kteří jako ideální volbu vidí gymnázium, dalo sice první přihlášku na gymnázium devět z deseti, ale i druhou přihlášku na gymnázium už podalo jen 7 z 10 rodičů, zatímco ti ostatní volili na druhém místě raději lyceum nebo střední odbornou školu. V případě zájemců o lycea je opatrnost ještě zřetelnější, což souvisí s nedostatkem nabízených míst v lyceích. Již na první přihlášku zvolilo lyceum pouze 5 z 10 rodičů, kteří jej považují pro své dítě za ideální volbu, a obě přihlášky na lyceum podalo jen 20 % z těchto rodičů.

Odpovědi rodičů dále poukázaly na to, že obecné vnímání pořadí oborů podle prestiže nebo významu je někdy zjednodušující. Představa, že pokud rodiče uvažují pro své dítě o studiu na gymnáziu, je tento typ školy vždy první volbou, v případě některých rodičů neplatí. Byť tomu tak většinou je, jsou také rodiče, kteří na prvním místě chtějí lyceum nebo střední odbornou školu a gymnázium zvažují až jako školu druhé volby. V těchto případech jde na prvním místě často o střední školy se zaměřením na IT nebo veterinářství, o zdravotnická či pedagogická lycea, případně o umělecké obory.

V neposlední řadě pak nesmíme zapomínat na skutečnost, že velká část rodičů sice podala přihlášky na stejný typ střední školy, jaký považují za ideální, ovšem raději by volili jiný obor. Zvláště v segmentu středních odborných škol

s nepřehledně velkým počtem nabízených oborů může jít o volbu často velmi odlišnou než ideální, kterou však graf přelivů nemůže postihnout.

3. Maturita jako základ a po ní většinou plán na další studium na VŠ nebo VOŠ. Tomu ale neodpovídá nabídka oborů SŠ.

Jediná dostupná data, s jejichž pomocí mohly kraje doposud vyhodnocovat zájem o nabízené středoškolské obory a konkrétní školy, byla data o podaných přihláškách. Převis přihlášek tak byl považován za vyjádření zájmů rodičů. Tím však byl opomíjen fakt, že podané přihlášky mnohdy nereflektují skutečný zájem, ale odrážejí taktizování rodičů s cílem minimalizovat neúspěch, jak jsme ukázali v předchozí kapitole.

Výzkumníci Ústavu výzkumu a rozvoje vzdělávání se volbě střední školy věnují už od přelomu milénia. Ve školním roce 2007/2008 realizovali rozsáhlé reprezentativní výběrové šetření veřejnosti včetně rodičů, jejichž děti navštěvovaly základní školy. Jednou z oblastí zájmu zde byla také představa o ideální vzdělávací dráze žáků po ukončení základní školy. Již toto šetření ze školního roku 2007/2008 upozornilo na skutečnost, že česká společnost je hodnotově silně orientovaná na dosažení co nejvyššího vzdělání, přičemž rodiče se v této otázce shodovali s míněním obecné dospělé populace. Zřetelně se tehdy ukázalo, že poptávka veřejnosti po co nejvyšším vzdělání kontrastuje se strukturou českého školství a s podíly absolventů. Otázku na ideální průběh vzdělávání po ukončení základní školy jsme u rodičů zopakovali i v tomto výzkumu ve školním roce 2022/2023. **Z výzkumu v uplynulém roce vyplynulo, že pouze 9 % rodičů v Praze a 11 % rodičů ve Středočeském kraji si představuje pro své děti jako ideální volbu po skončení 9. ročníku středoškolské studium bez maturity (dvouleté nebo tříleté učební obory).** Také před 15 lety to bylo z dat za celou Českou republiku jen 8 % veřejnosti včetně rodičů. O něco vyšší zájem o nematuritní učební obory můžeme v aktuálních datech z Prahy a Středočeského kraje pozorovat v okresech Středočeského kraje mimo okresy Praha-východ a Praha-západ, stále se zde však jedná pouze o 13 % rodičů, kteří by u svého dítěte preferovali vyučení v tříletém oboru. **V rámci středních škol zřizovaných krajem však bylo v rámci prvního kola přijímacího řízení v daném roce nabízeno v Praze 25 % a ve Středočeském kraji dokonce 42 % míst v nematuritních oborech.** K porovnání můžeme využít také data z matrik ministerstva školství o počtech žáků, kteří v září 2023 nastoupili do prvních ročníků různých oborů středních škol (včetně škol soukromých, církevních či s jiným zřizovatelem než kraj). **Data z matrik ukazují, že do nematuritních oborů v září 2023 nastoupilo v Praze 22 % žáků a ve Středočeském kraji 37 % žáků. Právě v nedostatečných kapacitách maturitních oborů spatřujeme největší míru nesouladu mezi poptávkou žáků a rodičů a nabídkou středních škol.**

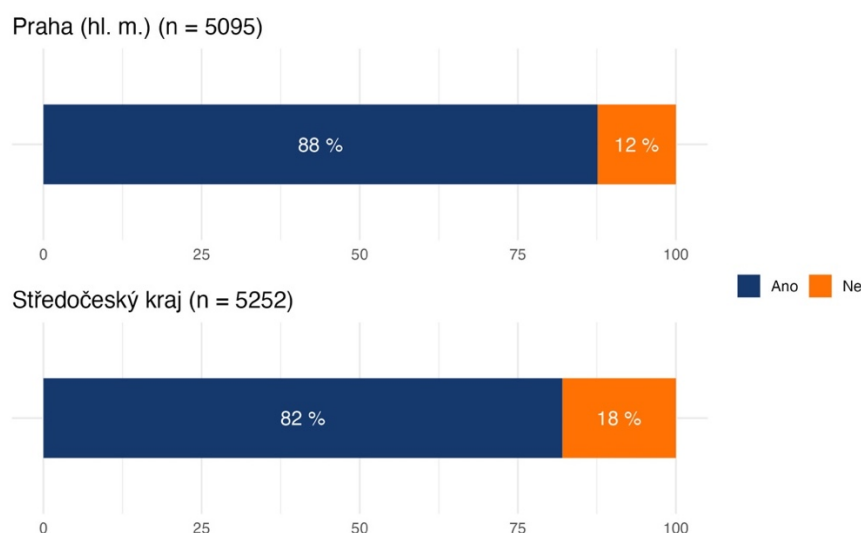
Další možnou cestu k získání maturitního vzdělání sice představuje nástavbové studium po vyučení, tato cesta je však delší (3 roky učební obor + 2 roky nástavba, mnohdy nabízená kombinovaně jako tříleté studium) a pro stát nákladnější než přímé čtyřleté maturitní studium. Podle dat Centra pro zjišťování výsledků vzdělávání tvoří žáci nástavbového studia v rámci ČR přibližně 7 % z celkového počtu maturantů, což je obdobný podíl jako žáků učebních oborů s maturitou. Dlouhodobě však mají u maturitní zkoušky vysokou neúspěšnost (v jarních termínech více než 30% neúspěšnost, v některých letech měli maturanti z nástavbových oborů dokonce 50% neúspěšnost). Ve srovnání se čtyřletými učebními obory s maturitou je na nástavbách šance na dokončení maturitního vzdělání o více než 10 procentních bodů nižší. I to se může odrážet v představách žáků a rodičů o ideální volbě střední školy, které prezentujeme dále v této kapitole a které ukazují na jasnou preferenci přímější cesty k maturitě v rámci čtyřletého maturitního oboru. V doprovodných slovních komentářích pak rodiče mnohdy zmiňovali jako ideální možnost integrovanou střední školu, kde by se žáci až po dvou letech společného studia rozhodovali, zda budou pokračovat v maturitním či nematuritním studiu, namísto uzavření cesty k maturitě již na konci základní školy. To odpovídá také současným diskusím o možnosti prodloužení povinné školní docházky o 2 roky s přechodem na střední školu.

Poptávku po maturitním vzdělání jsme zjišťovali nejen od rodičů, ale také přímo od žáků 8. a 9. ročníku. Výzkumné šetření ukázalo, že i většina žáků chce získat maturitu a po ní pokračovat ve studiu, ať už na vysoké škole nebo v jiném typu vzdělávání. Podíl žáků 8. a 9. ročníku, kteří neplánují dosažení maturity, je napříč kraji 15 %. U žáků 9. ročníku, kteří v době vyplňování dotazníku již měli za sebou přijímací řízení, byl podíl žáků neplánujících maturitu v Praze jen 12 %, ve Středočeském kraji 15 %. Je třeba si však uvědomit, že Středočeský kraj není homogenní a žáci

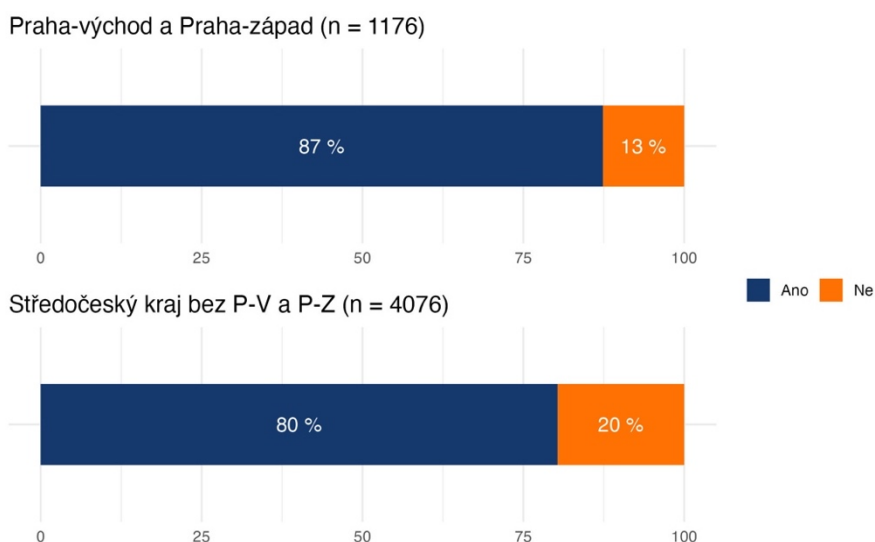
z okresů Praha-východ a Praha-západ mají obdobný zájem o maturitní vzdělání jako žáci v Praze, zatímco v ostatních okresech Středočeského kraje je zájem žáků o získání maturity o něco nižší. Vedle možnosti dalšího pokračování ve studiu uváděli žáci jako důvody pro získání maturity lepší budoucí pracovní uplatnění, vyšší plat, ale

i dobrý pocit z toho, že něco v životě dokázali. Někteří žáci také zmiňovali, že maturita je nutná pro získání živnostenského oprávnění v oboru, ve kterém by chtěli v budoucnu podnikat. Z otevřených slovních komentářů vyplývá, že většina žáků je přesvědčena, že „maturita je základ“ a „v téhle době je důležitá ke každému zaměstnání“.

Graf 3a. Podíl žáků 8. a 9. ročníku, kteří chtějí získat maturitu (N = 10 347). Srovnání Praha a Středočeský kraj

Graf 3b. Podíl žáků 8. a 9. ročníků, kteří chtějí získat maturitu (N = 5252). Srovnání skupin okresů Středočeského kraje

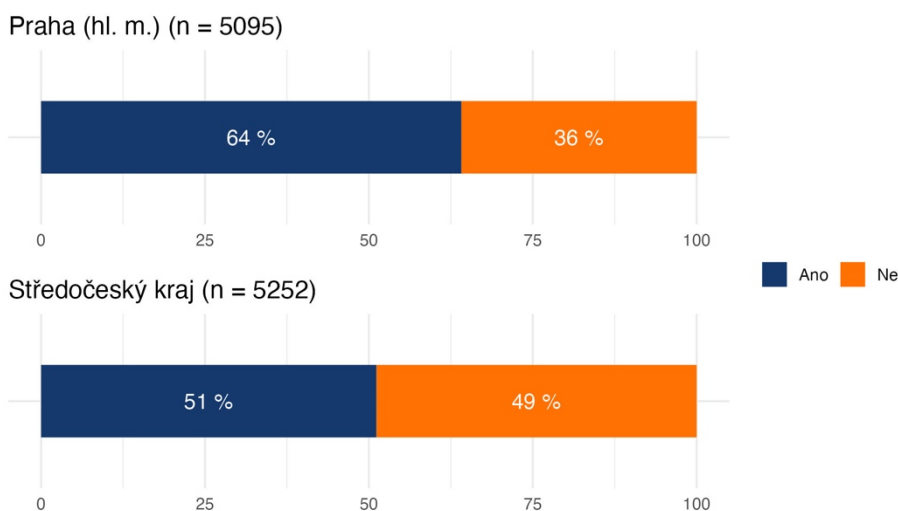

Plány žáků na další vzdělání po základní škole se liší podle vzdělání rodičů a pohlaví. Zatímco mezi žáky, kteří mají alespoň jednoho rodiče vysokoškoláka, plánuje maturitu 95 % žáků, u žáků z rodin, kde nemá žádný z rodičů maturitu, ji chce získat 71 % žáků. Nižší poptávku po maturitním vzdělání ve Středočeském kraji mimo okresy Praha-východ a Praha-západ lze vysvětlit právě odlišnou vzdělanostní strukturou obyvatel. Zároveň o něco vyšší aspirace na

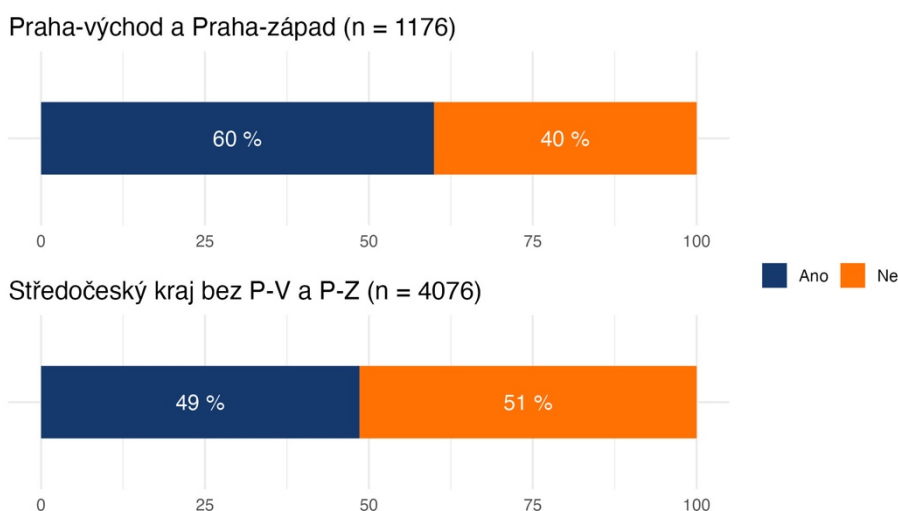
získání maturity projevují dívky než chlapci. V Praze mezi deváťáky neplánuje maturitu 10 % dívek, ale 14 % chlapců, ve Středočeském kraji 14 % dívek a 19 % chlapců.

Pokud jde o představy žáků o dalším studiu po střední škole, celkově plánuje po maturitě pokračovat ve studiu na vysoké škole 58 % žáků 8. a 9. ročníku. V Praze to jsou dvě třetiny žáků (64 %) a ve Středočeském kraji přibližně polovina (51 %). V rámci Středočeského kraje se opět projevuje rozdíl mezi okresy Praha-východ a Praha-západ, kde se podíl žáků uvažujících o vysokoškolském studiu blíží Praze, a ostatními okresy, kde jsou aspirace žáků nižší. **Také u vysokoškolského studia platí, že o něj mají větší zájem děti vzdělanějších rodičů a dívky.** Na vysoké škole by po skončení střední školy chtělo pokračovat 79 % žáků z rodin, kde má aspoň jeden rodič vysokoškolské vzdělání, ale jen 52 % žáků z rodin, kde žádný z rodičů vysokoškolské vzdělání nemá. Celkově mezi žáky 8. a 9. ročníku pak chce studovat na vysoké škole 67 % děvčat, ale jen 51 % chlapců. V Praze plánuje studovat v budoucnu na vysoké škole 73 % dívek a 58 % chlapců, ve Středočeském kraji 62 % dívek a 44 % chlapců.

Graf 4a. Podíl žáků 8. a 9. ročníku, kteří chtějí studovat na vysoké škole (N = 10 347). Srovnání Praha a Středočeský kraj

Graf 4b. Podíl žáků 8. a 9. ročníku, kteří chtějí studovat na vysoké škole (N = 5252). Srovnání skupin okresů Středočeského kraje

Zatímco děti jsme se ptali pouze na plány na studium na vysoké škole a již jsme se blíže nedoptávali na dělení na bakalářské či magisterské studium, ani jsme jim nenabídli možnost vyšší odborné školy, která je mnoha žákům zatím neznámá, u rodičů jsme se již ptali podrobněji, podobně jako před 15 lety. Šetření z roku 2007/2008 přineslo tyto

výsledky: „Jen velmi málo obyvatel si myslí, že by se dnešní mladí lidé měli spokojit pouze s dosažením maturity (13 %). (...) Naprostá většina (veřejnosti) se naopak domnívá, že je vhodné, aby dnešní mladí lidé pokračovali v terciárním vzdělávání: nejčastěji rovnou v náročnějším pětiletém vysokoškolském studiu (46 %), případně v méně náročném tříletém vysokoškolském studiu zakončeném bakalářským titulem (19 %) či alespoň studiem na vyšší odborné škole (19 %).“² V našem výzkumu mezi rodiči žáků 8. a 9. ročníku by se s maturitním vzděláním pro své dítě spokojilo 19 %, ovšem opět s velkým rozdílem mezi rodiči dívek (13 %) a chlapců (25 %). Stejně jako před 15 lety by si rodiče představovali jako ideální vzdělání především získání magisterského titulu (50 %), následované bakalářským vzděláním (17 %) a vyšší odbornou školou (14 %).

Vysoká míra aspirací žáků i rodičů na dosažení maturity a pokračování ve studiu i po maturitě vyvolává otázky nad nastavením oborové struktury středního školství. Pojďme se nyní blíže podívat, jaké typy škol považují rodiče za ideální v rámci středního školství.

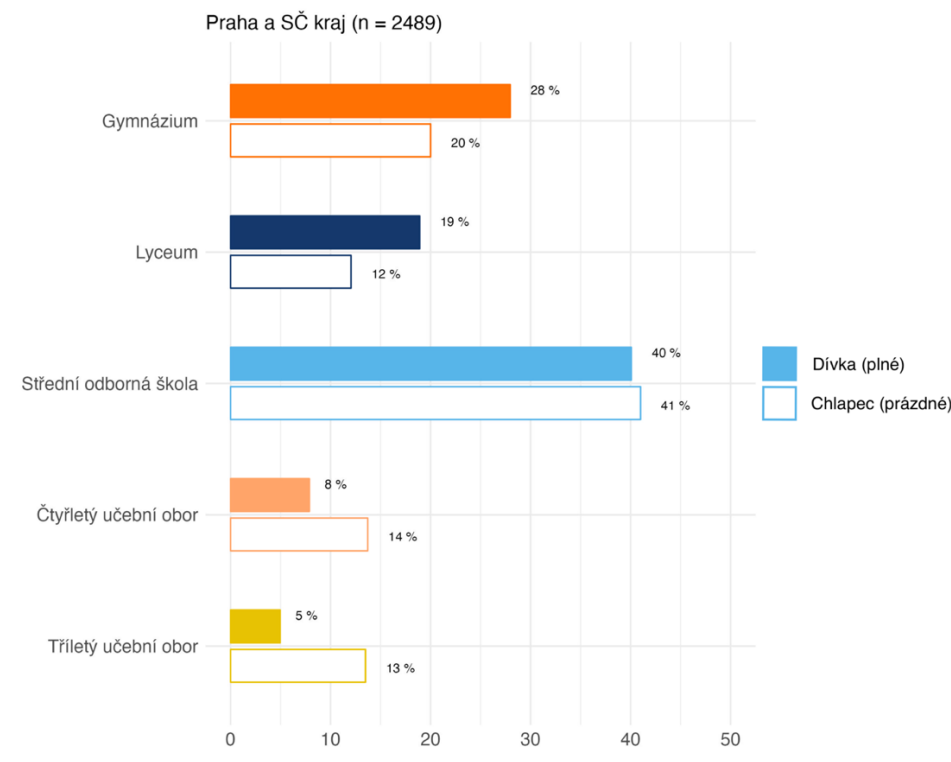
4. Poptávka žáků a rodičů po různých typech středoškolského vzdělání. Perspektivní lycea, potřeba navýšení míst i na gymnáziích, naopak výrazný převis nabídky nad poptávkou v nematuritních oborech

V předchozí kapitole jsme ukázali, že většina žáků a rodičů nechce ukončit vzdělávání střední školou, ale počítají s dalším pokračováním ve studiu. Rodičů jsme se dále podrobněji dotazovali, jaký typ střední školy by si v dnešní době představovali jako ideální vzdělávání pro své dítě. **V obou krajích vyjádřilo nejvíce rodičů (40 %) zájem o střední odborné školy s maturitou, ale zaznamenali jsme i relativně vysokou poptávku po všeobecném vzdělání na gymnáziích nebo lyceích, které by si pro své dítě přálo 43 % rodičů z Prahy a 33 % rodičů ze Středočeského kraje.** Představy rodičů o ideálním průběhu vzdělávací dráhy se nicméně liší podle pohlaví dítěte. **Jak ukazuje graf 5, rodiče chlapců vyjádřili nižší poptávku po všeobecném vzdělání, a naopak vyšší poptávku po učebních oborech než rodiče děvčat.** Byť je ve Středočeském kraji poptávka po všeobecném vzdělání celkově nižší než v Praze, v obou krajích platí, že u rodičů děvčat je přibližně o 15 procentních bodů vyšší než u rodičů chlapců.

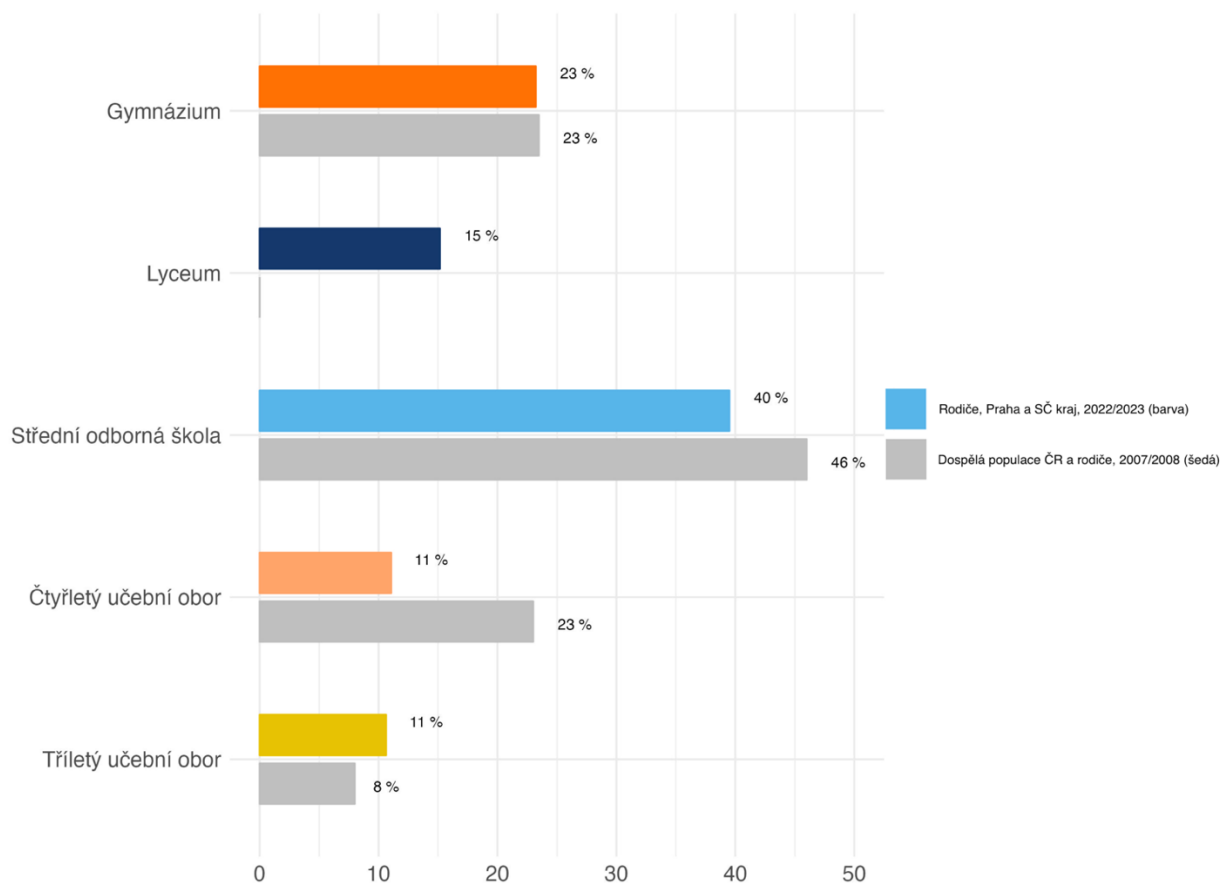
Kromě genderového srovnání (graf 5) se můžeme podívat také na srovnání v čase, s výzkumem z roku 2007/2008, který zjišťoval obdobnou otázkou ideální průběh vzdělávání po 9. ročníku pro mladé lidi u dospělé populace celé ČR (graf 6). Před patnácti lety však dotazník nenabízel samostatnou možnost lyceum, kterých v té době existovalo jen několik a široké veřejnosti byla málo známá.

² Walterová, E., Černý, K., Greger, D., Chvál, M. (2010). Školství – věc (ne)veřejná? Názory veřejnosti na školu a vzdělávání. Praha: Karolinum, s. 45

Graf 5. Ideální vzdělávání na SŠ po ukončeném 9. ročníku ZŠ dle rodičů žáků 8. a 9. ročníku (N = 2489). Srovnání podle pohlaví dítěte

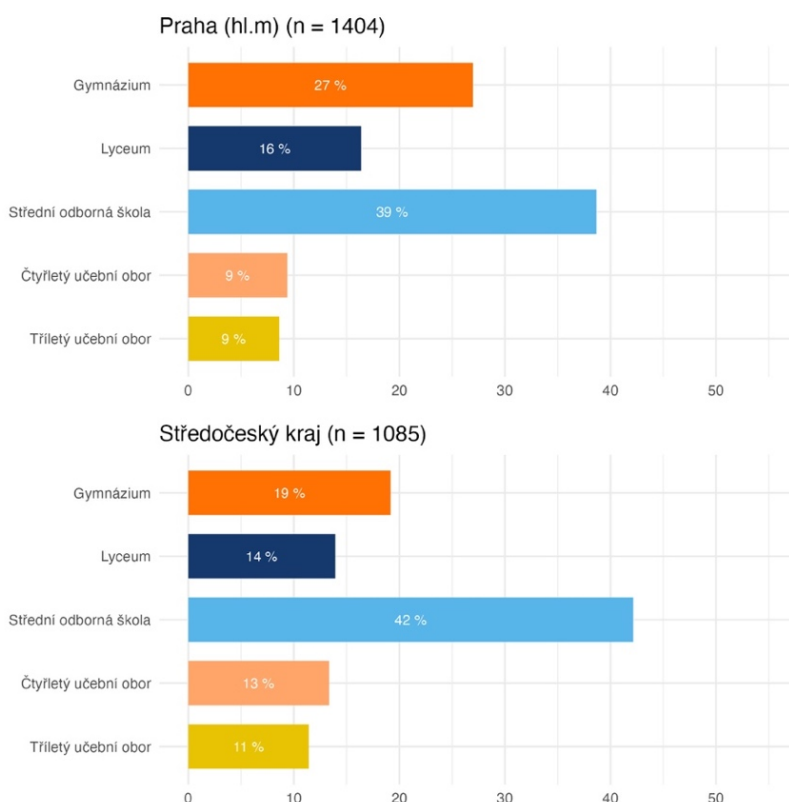
Graf 6. Ideální vzdělávání na SŠ po ukončeném 9. ročníku ZŠ dle rodičů žáků 8. a 9. ročníku (N = 2489). Srovnání odpovědí rodičů žáků 8. a 9. ročníku 2022/2023 a dospělé populace ČR 2007/2008

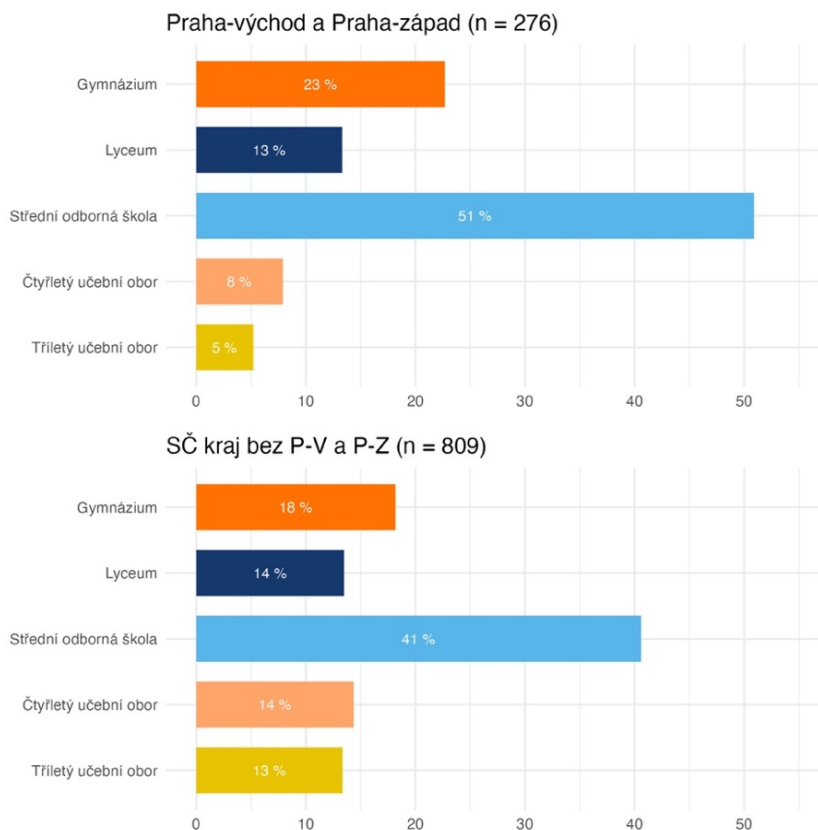
Z grafu 6 je patrné, že poptávka po odborném maturitním vzdělání na středních odborných školách a čtyřletých učebních oborech (barevné sloupce) je nyní mezi rodiči nižší, než jaká byla zaznamenána u dospělé populace v roce 2007/2008 (šedé sloupce). Poptávka po všeobecném vzdělání je naopak vyšší, a to především zásluhou zájmu o lycea. Podpora gymnázií se shoduje s jejich podporou před 15 lety, napříč oběma kraji vnímá **gymnázium jako ideální typ střední školy celkem 23 % rodičů**.

Poptávka po gymnáziích se nicméně liší podle krajů, v Praze považuje gymnázium za ideální typ střední školy 27 % rodičů, zatímco ve Středočeském kraji je to jen 19 % (graf 7a). Srovnáme-li to s počty nabízených míst v 1. ročnících středních škol zřizovaných krajem, pak v Praze představovaly kapacity na gymnáziích 17 % a ve Středočeském kraji 11 % avizovaných míst pro žáky 9. ročníků. Z dat z výkazů MŠMT o počtech žáků ve středních školách k 30. září 2023 pak vidíme, že **v Praze na gymnázia nastoupilo celkem 18 % žáků prvních ročníků středních škol (včetně soukromých, církevních a dalších) a ve Středočeském kraji je na gymnáziích 11 % žáků prvních ročníků středních škol. Je tedy patrné, že navýšení dalších míst na gymnáziích v obou krajích je žádoucí. V Praze pak o to více, že řada zájemců o gymnázia ze Středočeského kraje míří na gymnázia do Prahy, a to především obyvatelé okresů Praha-východ a Praha-západ.**

Graf 7a. Ideální vzdělávání na SŠ po ukončení 9. ročníku ZŠ dle rodičů žáků 8. a 9. ročníků (N = 2489). Srovnání Praha a Středočeský kraj

Graf 7b. Ideální vzdělávání na SŠ po ukončeném 9. ročníku ZŠ dle rodičů žáků 8. a 9. ročníků (N = 2489). Srovnání skupin okresů Středočeského kraje

Druhým typem všeobecně vzdělávacích středních škol v českém systému jsou lycea. Lycea vnímá jako ideální volbu po 9. ročníku pro své děti celkem 15 % rodičů (16 % v Praze a 14 % ve Středočeském kraji), nicméně pro 1. kolo přijímacího řízení bylo v lyceích nabízeno v Praze i ve Středočeském kraji pouze 6 % míst a stejný je i podíl žáků prvního ročníku SŠ navštěvujících lycea k 30. září 2023. V současné situaci lze **lycea považovat za školy s významným potenciálem pro rozšiřování kapacit všeobecného vzdělání, které by reflektovaly poptávku rodičů. Aby nabídka míst ve středních školách odpovídala poptávce rodičů, bylo by třeba počet nabízených míst v prvním ročníku lyceí navýšit zhruba na dvojnásobek (tj. nových 917 míst v prvním ročníku lyceí v Praze a 706 nových míst v lyceích ve Středočeském kraji).**

Z hlediska genderového srovnání je zájem o lycea větší u dívek (19 %) než u chlapců (12 %), což je podobný rozdíl jako u gymnázií. Ze srovnání odpovědí rodičů děvčat a chlapců dále vyplývá, že pro zajištění dostatečné vzdělávací nabídky pro všechny potenciální uchazeče a uchazečky o studium na lyceu by bylo vhodné otevírat různé typy lyceí, neboť např. **technická lycea jsou atraktivní volbou většinově pro rodiče chlapců a na druhé straně pedagogická či zdravotnická lycea zmiňovali jako ideální volbu ve velké většině rodiče dívek. Nejmenší genderový rozdíl je u lyceí ekonomických, kde zájem dívek převažoval nad zájmem chlapců v poměru 6 : 4. Otevírání nových míst v typech lyceí, které volí spíše chlapci, může být také jednou z cest, jak u chlapců podpořit vyšší míru všeobecného vzdělávání vedoucího k vysokoškolskému studiu, a snižovat tak genderové rozdíly v přístupu k všeobecnému a následně vysokoškolskému vzdělání.** Z hlediska rovnosti šancí dívek a chlapců je však potřeba se také zamýšlet nad tím, jak snižovat přílišnou genderovou vyprofilovanost jednotlivých typů lyceí. K tomu účelu však tento výzkum nepřináší žádná data.

V segmentu středního odborného vzdělávání je z výzkumných dat zřejmé, že nabídka nematuritních oborů (především tříletých učebních oborů) je naopak výrazně větší, než by odpovídalo ideální volbě z pohledu rodičů. Míst v prvních ročnících středních odborných škol je pak z hlediska poptávky a nabídky v Praze o něco vyšší (47 %), než by odpovídalo poptávce po nich (39 %). Ve Středočeském kraji je podíl míst v prvních ročnících SOŠ shodný s poptávkou (41 % vs. 42 %).

Je pochopitelné, že není možné přímo převést tříleté učební obory na programy lyceí, ale cesta musí být postupná od převodu vybraných maturitních oborů na lycea a ve stejné nebo i větší míře pak převod tříletých nematuritních oborů na čtyřleté obory s maturitou. V dlouhodobějším horizontu by pak ideální cestou bylo hledání modulárního studia nebo společného základu prvních dvou let na středních odborných školách s následným větvením na maturitní a nematuritní vzdělávání. Jde však o běh na delší trať vyžadující řadu změn (kurikulárních i legislativních). Naproti tomu navyšování kapacit a proměnu oborů mohou kraje coby zřizovatelé středních škol realizovat rychleji, neb je to čistě v jejich kompetenci.

Na pomezí mezi středními odbornými školami a nematuritními tříletými a dvouletými obory středních škol pak jsou čtyřleté obory (tzv. L/0) kombinující možnost získání výučního listu i maturity. Zde jde pouze o malý podíl oborů, v jejichž struktuře se ne všichni rodiče orientují. Naše data umožňují konfrontovat aktuální nabídku středních škol s poptávkou žáků a rodičů, ale transformace oborů vyžaduje další analýzy stávající struktury oborů. Posilování kapacit směrem k všeobecnému vzdělání (gymnázia + lycea) až na úroveň 40 % jejich podílu v Praze (ze stávajícího podílu 24 %, tedy potřeba dalších 2500 míst pro žáky 1. ročníku) a 35 % ve Středočeském kraji (ze stávajících 17 %, tedy potřeba dalších cca 2200 míst pro žáky prvního ročníku) představuje velkou výzvu, ale také potřebu investic. Pohled do statistických ročenek školství navíc ukazuje, že celkový počet žáků přecházejících na střední školy v těchto krajích dále poroste.

Otázkami na ideální vzdělávací dráhu po základní a střední škole jsme mířili na zjištění poptávky po různých typech škol, kterou nelze v současném systému přijímacího řízení vyčíst z podaných přihlášek. Kromě otázky na ideální průběh vzdělávací dráhy jsme se pokusili odhalit skrytou poptávku také otázkou, jaké školy by žáci a rodiče volili, kdyby měli možnost podat až pět přihlášek místo dvou, jak tomu bylo v proběhlém přijímacím řízení. V rámci otázky jsme se snažili navodit situaci, že by se žáci a rodiče nemuseli bát odvážnějších voleb na 1. a 2. místě, protože by stále měli další tři možnosti volby školy na jistotu. Následně jsme se žáků i rodičů ptali, jako moc by se volba při možnosti podání pěti přihlášek lišila od dvou skutečně podaných přihlášek (viz graf 1a a 1b výše), a ukázali jsme, že alespoň jednu školu jinak by volilo přibližně 40 % rodičů a žáků (viz kapitola 2).

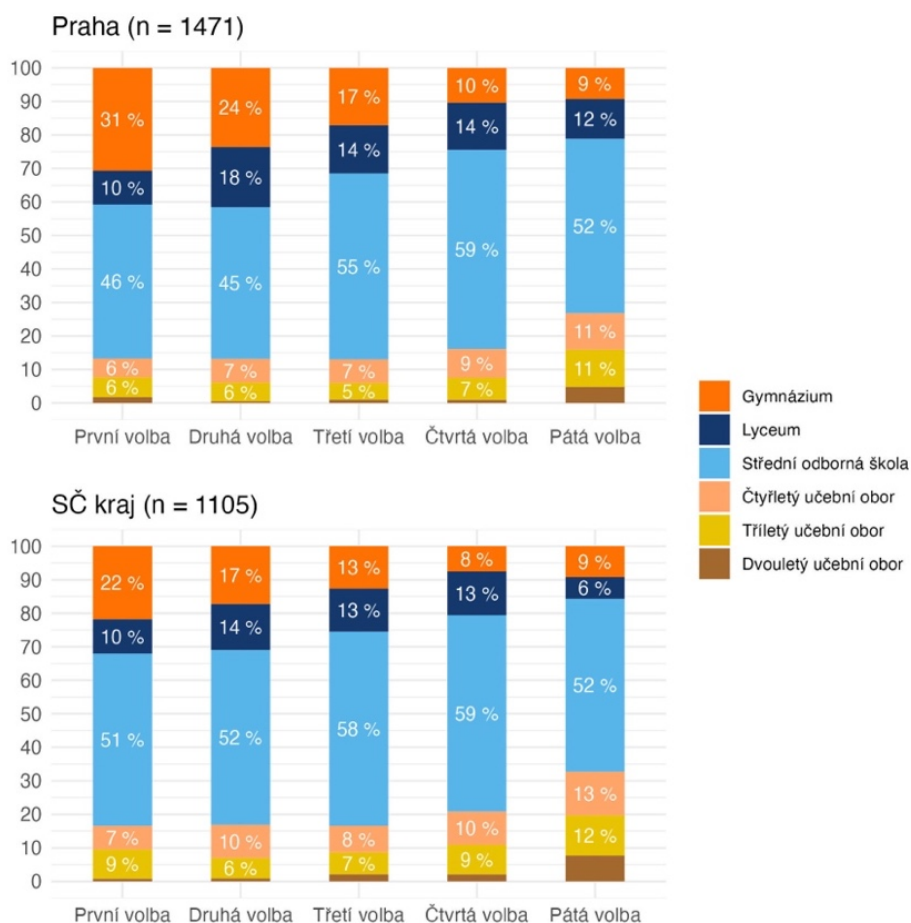
Také volba školy na prvním, druhém a dalším místě v celkem pěti přihláškách lze chápat jako jisté vyjádření poptávky, které však vyžadovalo od respondentů větší míru imaginace. Ta je bližší rodičům než žákům zvláště proto, že žáci se ve struktuře vzdělávacího systému orientují méně než jejich rodiče a nemusejí zcela domýšlet důsledky, které z různých voleb vyplývají. Žáci jsou také do procesu výběru školy příliš ponořeni a ovlivněni tím, jakou dostávají zpětnou vazbu ve škole, od spolužáků a dalších, kteří reflektují současnou strukturu nabídky, a tedy i jejich možnosti přijetí. Žáci jsou ovlivněni také tím, jak se jim daří v testech, na které se připravují, a informacemi o tom, kolika bodů je třeba dosáhnout k přijetí na určitý obor nebo jaký je požadován průměrný prospěch na posledních třech vysvědčeních. Schopnost imaginace a abstrahování od skutečně podaných přihlášek na SŠ nebo představa ideálu je u žáků výrazně limitována. To jsme si ověřili již ve výzkumu CLoSE (Czech Longitudinal Study in Education) v roce 2015, kdy jsme se více než 4000 žáků 9. ročníku z celé ČR ptali, na jaké střední školy by podali své dvě přihlášky, kdyby mohli jít kamkoliv a nebyli by omezeni přijímacím řízením (v té době ještě nebyly jednotné přijímací zkoušky, ale zkoušky organizované středními školami). Odpovědi žáků se lišily zpravidla jen o jeden procentní bod od skutečně podaných přihlášek.

To byl hlavní důvod, proč jsme do aktuálního výzkumného šetření chtěli kromě dětí zapojit také rodiče. Věřili jsme, že jejich odstup i chápání důsledků voleb pro další studium a uplatnění na trhu práce umožní lépe zjistit, jaké vzdělání by vyhovovalo jejich dětem k dosažení životních cílů. Podobně jako ve výzkumu CLoSE se nám i v aktuálním výzkumu v roce 2022/2023 potvrdilo, že žáci se ve svých hypotetických volbách mnohem více drží blízko své skutečné volby,

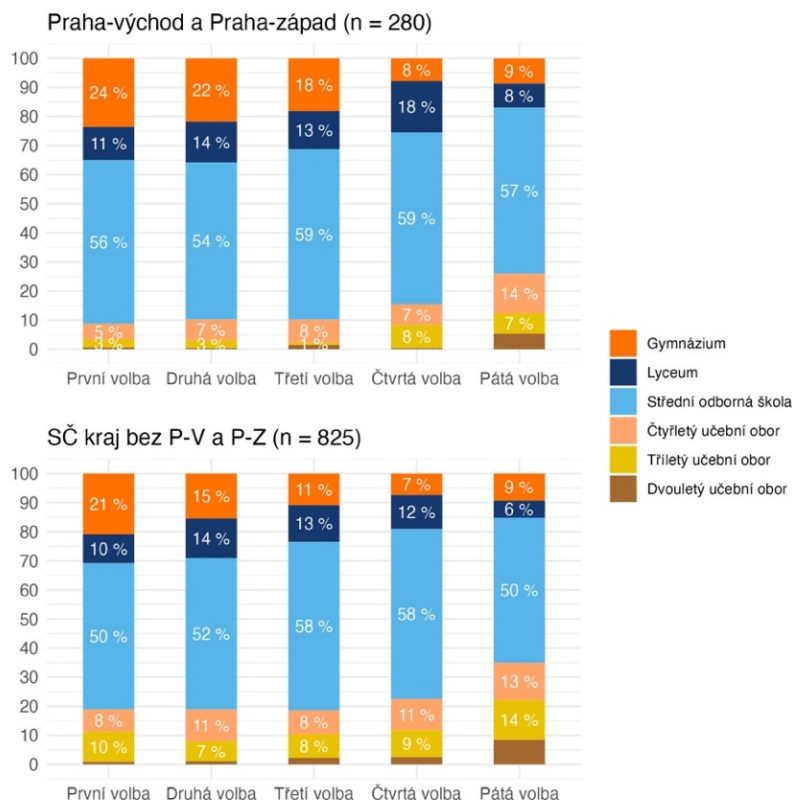
zatímco rodiče vyjadřují jiná očekávání, která jsou blízká jejich představě ideálního vzdělání, jak jsme je popsali výše. Vysoká míra shody na ideálním průběhu vzdělávací dráhy u současných rodičů a veřejnosti a rodičů z celé ČR před patnácti lety dokládá, že aktuálně zaznamenané představy rodičů nejsou výrazně nadsazené.

Výsledky zjišťování hypotetické volby škol při možnosti podání až pěti přihlášek prezentujeme v grafu 8. Všeobecně zaměřené školy na prvních dvou místech uvedlo přibližně 40 % rodičů v Praze a 30 % rodičů ve Středočeském kraji. Na dalších dvou místech se podíl všeobecných typů škol v obou krajích snižuje ve prospěch středních odborných škol s maturitou, o které má ve všech volbách zájem největší část rodičů. Učební obory se pak výrazněji prosazují až na posledním místě jako volba na jistotu. I na posledním, pátém místě by však více než dvě třetiny rodičů stále volily studijní obory na odborných středních školách a všeobecných oborech středních škol (gymnázia a lycea). Alespoň jednu všeobecně zaměřenou střední školu uvedlo na prvních dvou místech 49 % rodičů v Praze a 41 % rodičů ve Středočeském kraji. Alespoň jedno gymnázium by na prvních dvou místech volilo 36 % rodičů v Praze a 28 % rodičů ve Středočeském kraji, alespoň jedno lyceum by pak vybralo 24 % rodičů v Praze a 22 % ve Středočeském kraji. Zatímco v Praze rodiče nejčastěji uváděli lycea ekonomická, technická a přírodovědná, ve Středočeském kraji to byla lycea ekonomická, pedagogická a zdravotnická.

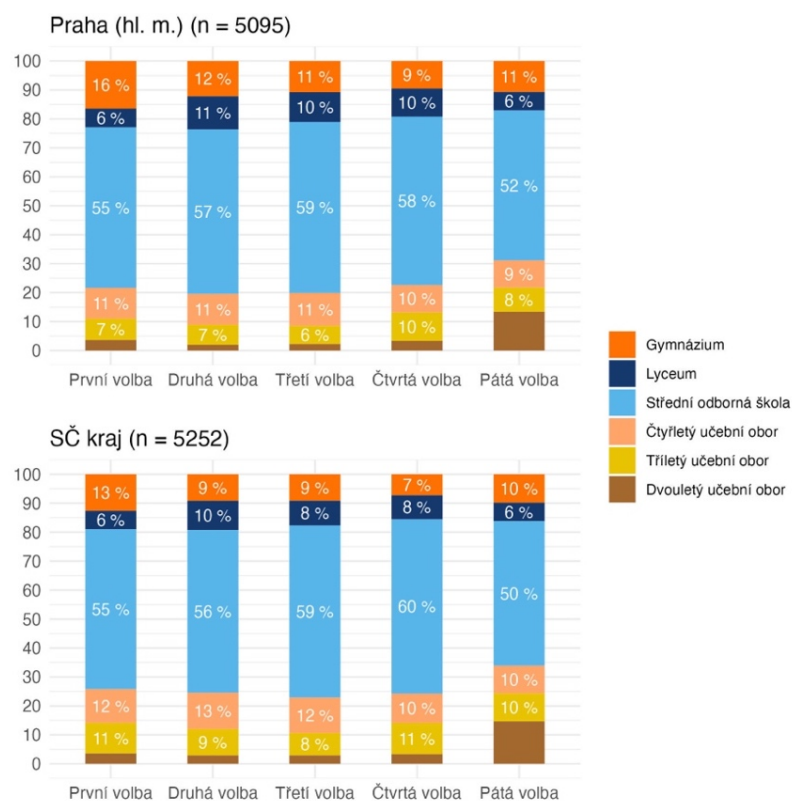
Graf 8a. Volba typů středních škol v případě možnosti podání pěti přihlášek namísto stávajících dvou (rodiče žáků 8. a 9. ročníku, N = 2576). Srovnání Praha a Středočeský kraj.

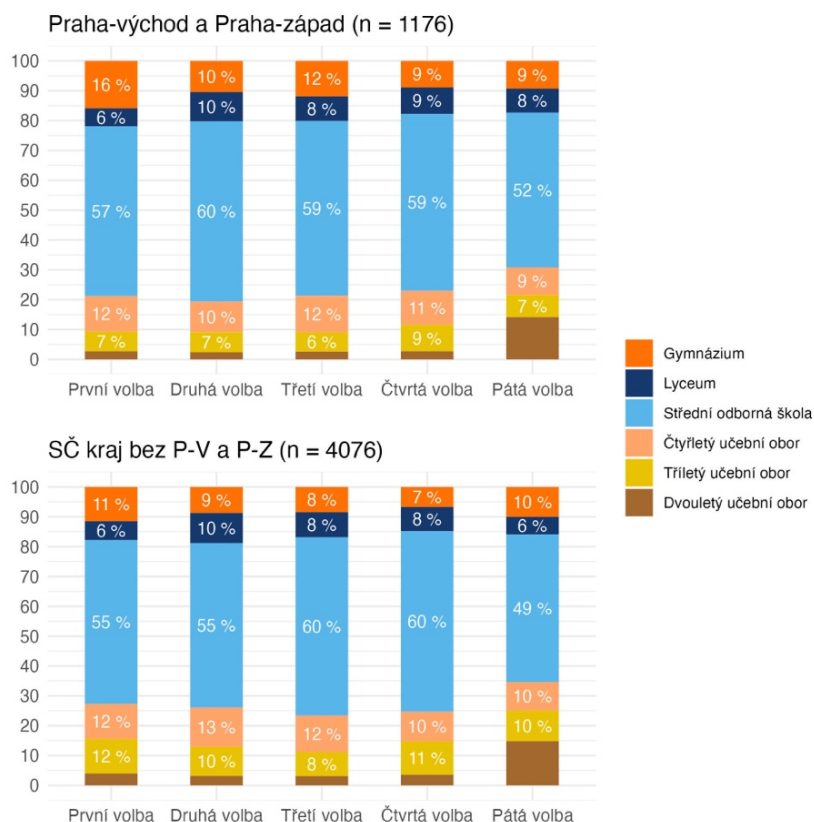
Graf 8b. Volba typů středních škol v případě možnosti podání pěti přihlášek namísto stávajících dvou (rodiče žáků 8. a 9. ročníku, N = 1105). Srovnání skupin okresů Středočeského kraje.

Graf 9a. Volba typů středních škol v případě možnosti podání pěti přihlášek namísto stávajících dvou (žáci 8. a 9. ročníku, N = 10 347). Srovnání Praha a Středočeský kraj

Graf 9b. Volba typů středních škol v případě možnosti podání pěti přihlášek namísto stávajících dvou (žáci 8. a 9. ročníku, N = 5252). Srovnání skupin okresů Středočeského kraje.

5. Za střední školou především do Prahy, aneb převažující volba školy v jiném kraji a její motivace

Velkým tématem v přechodu na střední školu je také otázka dojíždění do jiného okresu. V případě Prahy a Středočeského kraje jde především o dojezd žáků ze středočeských základních škol na střední školy do Prahy a v menší míře také opačným směrem. Z našeho dotazníkového šetření vyplývá, že **alespoň jednu přihlášku na střední školy v jiném kraji podalo 17 % devátáků z pražských základních škol, ale 41 % žáků ze škol ve Středočeském kraji, nicméně ze základních škol v okresech Praha-východ a Praha-západ je to většina žáků (59 %).** Směřování části žáků ze Středočeského kraje do pražských středních škol je patrné i z dat Centra pro zjišťování výsledků vzdělávání (CERMAT), podle kterých v roce 2023 40,5 % uchazečů ze středočeských základních škol podalo alespoň jednu přihlášku na školu v Praze (v roce 2022 to bylo 43 %).³ Naopak alespoň jednu přihlášku z Prahy do Středočeského kraje podle těchto dat podalo jen 5,3 %. Data CERMAT poskytují také srovnání za celou ČR, ze kterého je zřejmé, že míra podaných přihlášek mimo svůj kraj je ve Středočeském kraji republikově výjimečná. Zároveň je třeba upozornit, že data CERMAT se týkají pouze čtyřletých oborů středních škol, kde žáci skládají jednotné přijímací zkoušky a nepokrývají tak mezikrajevou migraci v rámci nematuritních a uměleckých oborů. Dále data CERMAT vycházejí, stejně jako údaje z našeho výzkumu, z informací o kraji výchozí školy, kterou devátáci navštěvují. Je přirozené, že také děti bydlící ve Středočeském kraji, které již navštěvují základní školu v Praze, se budou nejspíše hlásit i na střední školu do Prahy. V našich datech je žáků s trvalým bydlištěm ve Středočeském kraji na pražských základních školách 13 %, naopak ve středočeských školách jsou 3 % žáků s obvyklým bydlištěm v Praze.

³ Viz https://prijimacky.cermat.cz/files/files/JPZ2023_signalni_vysledky.pdf, s. 29.

Převahu přílivu žáků ze Středočeského kraje do Prahy nad dojížděním obráceným směrem potvrdili i rodiče. **Z rodičů, jejichž dítě navštěvuje pražskou základní školu, uvedlo 12 %, že mají obvyklé bydliště ve Středočeském kraji, zatímco z rodičů, jejichž děti chodí do základní školy ve Středočeském kraji, uvedla jako místo bydliště Prahu jen 2 %. Z dat získaných od rodičů rovněž vyplývá, že alespoň jednu přihlášku do Prahy podalo 45 % rodičů žáků ze škol Středočeského kraje, ale pouze 12 % rodičů žáků z pražských základních škol podalo přihlášku alespoň na jednu školu mimo Prahu.** Jak vyplynulo z otevřených výroků, u rodičů z Prahy šlo navíc často až o volbu pro 2. kolo přijímacího řízení, kdy se jejich dítě v 1. kole nedostalo na žádnou pražskou střední školu.

„Ano v druhém kole jsme podávali přihlášky jak v Praze, tak ve Středočeském kraji. V Praze nás všechny školy odmítly.“

„Až ve druhém kole – podány přihlášky KDEKOLIV po ČR, kde otvírali 2. kolo na rozumné škole.“

Naopak otevřené výroky rodičů ze Středočeského kraje upozorňovaly na skutečnost, že doprava z nejbližšího okolí Prahy je lepší do Prahy než do jiných částí Středočeského kraje.

„Obě gymnázia jsou pražská s dobrou dopravní dostupností z místa bydliště.“

„Pocházíme z Prahy, nyní v Praze nebydlíme, ale stále v ní pracujeme, proto jsme i střední školu vybrali v Praze. Nepovažujeme to ale za jiný kraj, i když prakticky to jiný kraj je.“

„Ač bydlíme ve Středočeském kraji, nejbližší gymnázia jsou v Praze – nedostatečná síť gymnázií.“

„Bydlíme v okrese Praha-východ, přímé dopravní spojení nemáme s žádným místem v okrese, kde by byla střední škola, ani s tím, kam dojedete autem za 10 minut, do nejbližšího gymnázia v okrese by syn dojížděl přes Prahu (2x autobus + metro, o návaznosti spojů nemluvě). Logickou volbou jsou tedy školy v Praze a myslím, že takovýchto obcí a měst je v okresech Praha-východ a Praha-západ většina.“

„Bydlíme ve Středočeském kraji a hlásil se syn do Prahy na obě školy. Hrála roli dopravní dostupnost do Prahy a jeho preference jít na školu do Prahy.“

„Bydliště Středočeský kraj, školy Praha (dojezdová vzdálenost a dopravní dostupnost je z místa našeho bydliště lepší do Prahy než do většího okresního města ve Středočeském kraji), kvalitnější nabídka středních škol.“

„Protože se jinam než do Prahy nedostaneme – chybí dopravní dostupnost, hlavně v prstenci Prahy.“

Kromě prostoru pro otevřené komentáře jsme rodičům i žákům nabídli až dvanáct různých důvodů, z nichž mohli vybrat, proč podali přihlášku na střední školu v jiném kraji. Rodiče z Prahy, kteří volili pro děti střední školu v jiném kraji, nejčastěji vybrali důvod, že je škola dobře dostupná. O něco méně často pak vybrali důvod, že doufali, že bude snazší se tam dostat. Třetím nejčastějším byl důvod, že vybraná škola v jiném kraji patří k nejlepším ve svém oboru a v jejich kraji (tj. v Praze) takto kvalitní škola není. U Středočechů byla opět nejčastějším důvodem dobrá dopravní dostupnost, nicméně na druhém místě jasně figuroval důvod, že škola v jiném kraji patří k nejlepším v oboru, a na třetím místě uváděli, že stejný obor v jejich kraji studovat nelze. Naopak z pořadí se mnohem níže propadl důvod, že by bylo snazší se do Prahy dostat. Důležitější roli hrály důvody zmiňující unikátnost Prahy jako velkého města s více možnostmi a rozhodnutí dítěte, že chce studovat v Praze. Nicméně primárními důvody pro studium Středočechů v Praze je špatná dopravní dostupnost jinam a chybějící nabídka žádaných oborů. Zde již by mohlo být užitečné vyjít i z analýzy skutečně podaných přihlášek a zmapovat chybějící obory v jednotlivých okresech Středočeského kraje. Vždy však je třeba počítat s tím, že část rodičů a žáků bude preferovat Prahu před Středočeským krajem, i kdyby měli stejný obor blízko.

6. Příprava na jednotné přijímací zkoušky – odkdy, jak často a kolik to stojí?

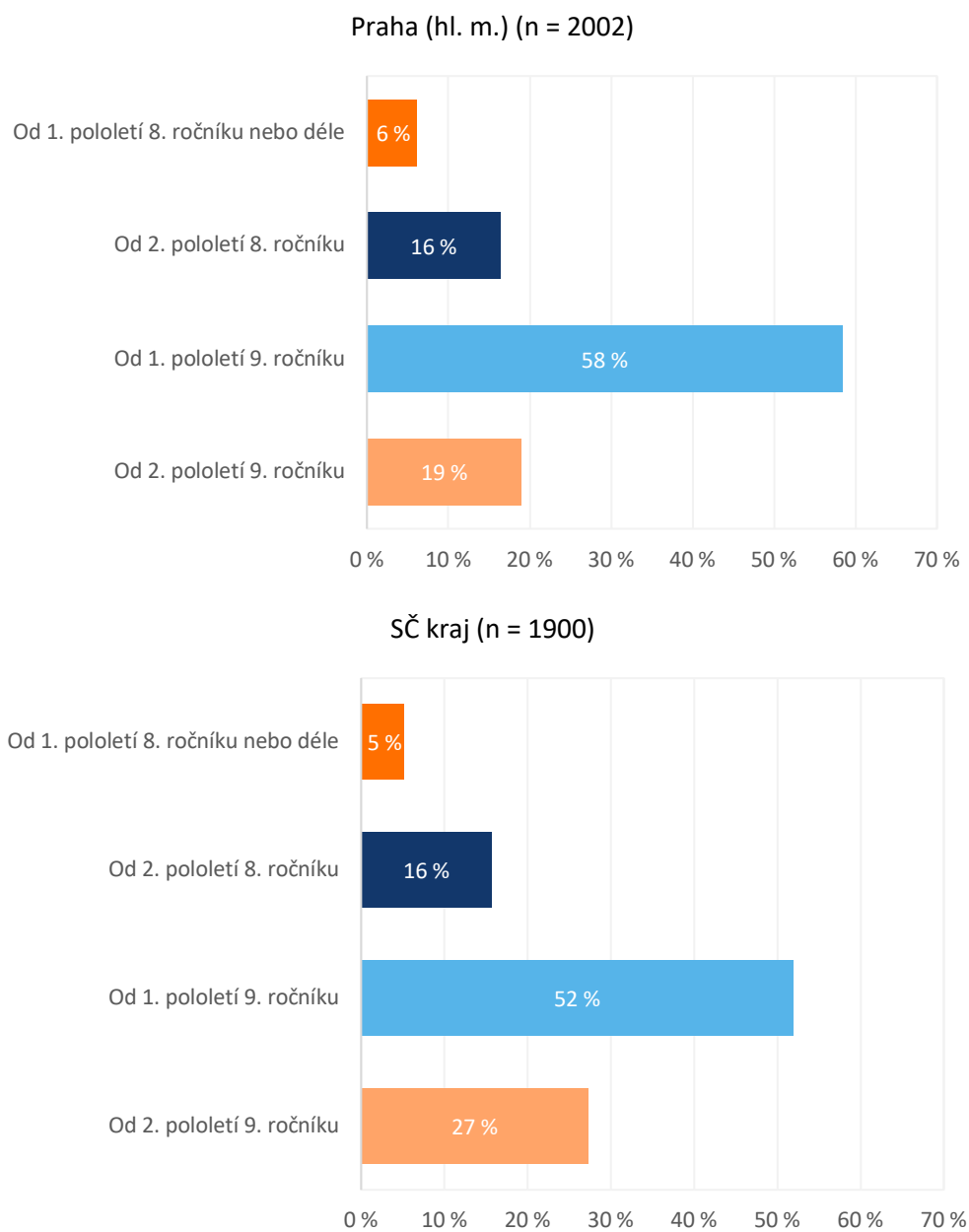
Přihláška k maturitnímu studiu je pro většinu uchazečů spojena s povinností skládat jednotné přijímací zkoušky (JPZ) z českého jazyka a matematiky, které jsou ze zákona povinnou součástí přijímacího řízení na všechny maturitní obory kromě uměleckých. V rámci Prahy a Středočeského kraje skládaly přibližně tři čtvrtiny žáků 9. ročníku jednotné přijímací zkoušky na obou školách, kam se hlásili v prvním kole, dalších 6 % žáků je pak skládalo na jedné škole. Zároveň zde můžeme pozorovat podobné regionální rozdíly jako v aspiracích žáků na maturitní vzdělání (viz kapitola 3), kdy v Praze a v okresech Praha-východ a Praha-západ skládalo JPZ alespoň na jedné škole 85 % žáků, v ostatních okresech Středočeského kraje 75 % žáků.

Počet bodů z JPZ má v přijímacím řízení ze zákona váhu minimálně 60 %, úspěšné zvládnutí testů je tedy velmi důležitým kritériem, které na školách s velkým převisem uchazečů často rozhoduje o přijetí nebo nepřijetí. Výzkum proto také zjišťoval, zda a jak se žáci se zájmem o studium na školách, kde je JPZ součástí přijímacího řízení, na jednotné testy připravovali. **Napříč oběma kraji začala s přípravou většina těchto žáků (55 %) podle svých slov v prvním pololetí 9. ročníku, necelá čtvrtina (23 %) pak v druhém pololetí 9. ročníku (graf 10a).** V Praze a v okresech Praha-východ a Praha-západ je podíl žáků, kteří se začali připravovat v prvním pololetí 9. ročníku, o něco vyšší než v ostatních okresech Středočeského kraje, rozdíl však není velký. **V obou krajích shodně zhruba pětina žáků uvedla, že zahájili přípravu již v 8. ročníku nebo dříve.**

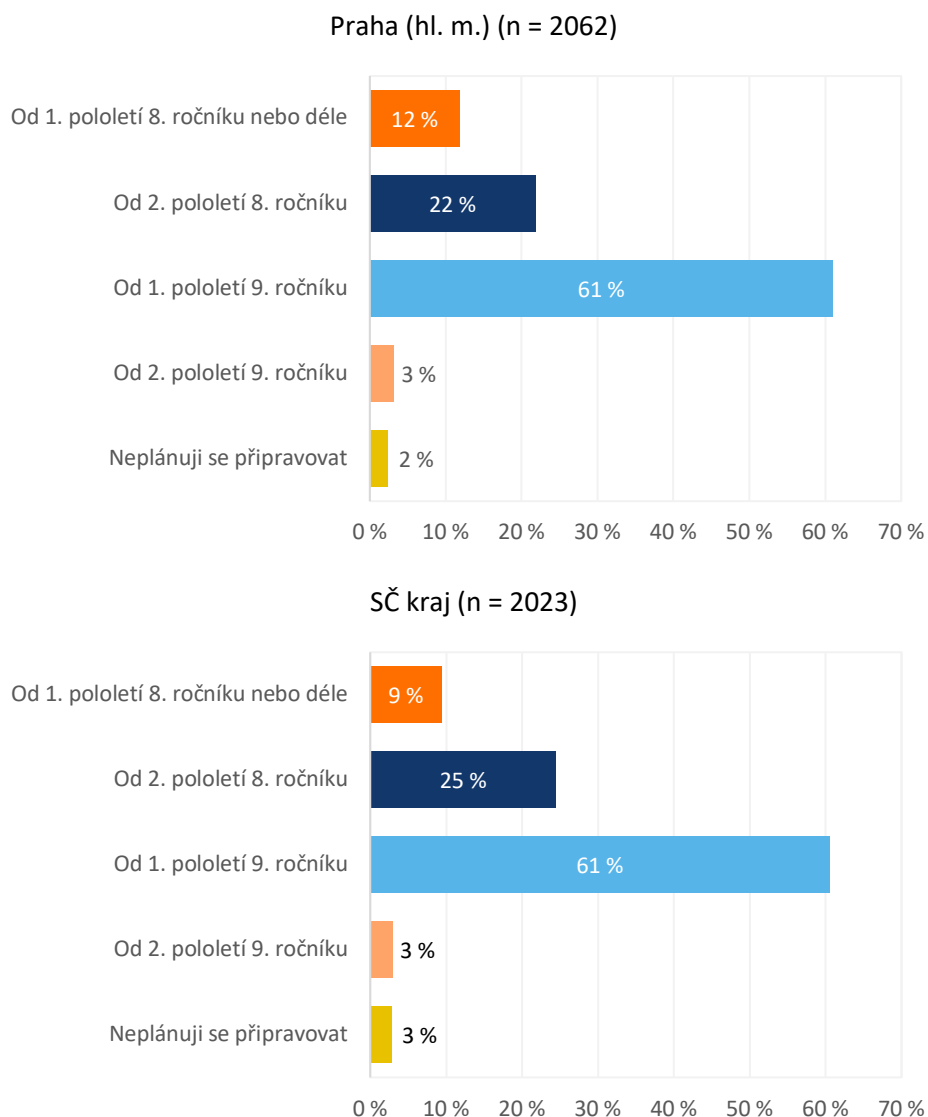
Výpovědi deváťáků můžeme doplnit o zkušenosti bývalých osmáků (graf 10b), kteří budou přecházet na střední školy v roce 2024. Mnozí z nich již v osmém ročníku vnímali důležitost přípravy po vzoru starších spolužáků a uvádějí ve větší míře, že s přípravou na testy již začali. Z žáků, kteří v 8. ročníku uvažovali o podání přihlášky na střední školu s jednotnou přijímací zkouškou, se shodně třetina v Praze i ve Středočeském kraji začala připravovat už v 8. ročníku a 61 % plánovalo začít s přípravou v prvním pololetí 9. ročníku. Podíl žáků, kteří se chtěli začít připravovat později nebo vůbec, byl v obou krajích minimální. **Rovněž rodiče osmáků potvrdili, že přibližně třetina z nich zahájila přípravu na testy už v osmém ročníku** a většina ostatních se chce začít připravovat od prvního pololetí 9. ročníku.

Pro pravidelnou přípravu na jednotné přijímací testy žáci nejčastěji využívali přípravné kurzy z českého jazyka a matematiky na své základní škole a individuální soukromé doučování s lektorem, který není rodinným příslušníkem. Přípravný kurz alespoň jednoho předmětu navštěvovalo na základní škole alespoň jednou týdně 51 % žáků v Praze a 60 % žáků ve Středočeském kraji. Individuální soukromé doučování využívalo alespoň jednou týdně 55 % žáků v obou krajích. 35 % žáků z Prahy a 27 % žáků ze Středočeského kraje pak alespoň jednou týdně navštěvovalo přípravný kurz z českého jazyka nebo z matematiky na střední škole. V rámci Středočeského kraje tuto formu přípravy volili častěji žáci z okresů Praha-východ a Praha-západ (35 %) než ze zbývajících okresů (25 %), patrně také z důvodu větší nabídky těchto kurzů v pražských středních školách, které jsou pro žáky z nejbližšího okolí Prahy dobře dopravně dostupné. Pokud si žáci zvolili přípravný kurz na střední škole, většinou (z více než 60 %) docházeli na oba předměty. Tyto různé přípravy žáci rovněž kombinovali s přípravou s rodinnými příslušníky, kterou lze na základě dostupných dat považovat spíše za doplněk než za alternativu k přípravným kurzům či doučování. Žáci, kteří se pravidelně připravovali s rodinnými příslušníky, využívali ve větší míře i jiné formy přípravy.

Graf 10a. Délka přípravy na jednotné přijímací zkoušky u žáků 9. ročníku (N = 3902). Srovnání Praha a Středočeský kraj

Graf 10b. Plánovaná délka přípravy na jednotné přijímací zkoušky u žáků 8. ročníku (N = 4085). Srovnání Praha a Středočeský kraj

Když vezmeme v úvahu všechny možné formy přípravy na jednotné přijímací zkoušky včetně přípravných kurzů, tzv. „přijímaček nanečisto“ nabízených agenturami či středními školami a samostatného řešení přijímacích testů z minulých let, strávila naprostá většina žáků, kteří se hlásili na maturitní obory, značnou část svého volného času před přijímacími zkouškami intenzivní přípravou. **Zhruba 40 % deváťáků v Praze i ve Středočeském kraji uvádí, že v druhém pololetí 9. ročníku věnovali přípravě na přijímací zkoušky pravidelně dva až tři dny v týdnu, dalších 43 % v Praze a 33 % žáků ve Středočeském kraji se přípravou podle svých slov zabývalo každý nebo téměř každý den.** V okresech Praha-východ a Praha-západ je přitom žáky uváděná intenzita přípravy srovnatelná s Prahou, v ostatních okresech Středočeského kraje je pak o něco nižší. I když odpovědi žáků nemusí zcela přesně odpovídat skutečnému času strávenému přípravou, je zřejmé, že pro většinu deváťáků byla příprava na přijímací zkoušky významnou aktivitou v jejich každodenním životě. To vyplývá i z odpovědí rodičů deváťáků hlásících se na školu s jednotnou přijímací zkouškou. Rodiče sice uvádějí o něco nižší intenzitu přípravy než žáci (zhruba 55 % v obou krajích dvakrát až třikrát týdně, 35 % v Praze a 26 % ve Středočeském kraji každý nebo téměř každý den), i tato čísla však potvrzují, že příprava znamenala pro většinu žáků významný zásah do jejich volného času.

Ve výzkumu jsme rovněž zjišťovali, jaké náklady jsou s takto intenzivní přípravou na přijímací zkoušky spojeny. Požádali jsme rodiče, aby se pokusili odhadnout, kolik je veškerá příprava na zkoušky souhrnně stála. Vzhledem k citlivosti údajů spojených s rodinnými financemi na tuto otázku odpovědělo jen 503 rodičů deváťáků z Prahy a 280 rodičů deváťáků ze Středočeského kraje. Získané odpovědi tak představují velmi přibližný odhad nákladů spojených s přípravou na přijímací zkoušky, nicméně jedná se o první dostupné údaje, které umožňují vytvořit si alespoň hrubou představu o finanční náročnosti přípravy. **Podle těchto údajů vynaložili rodiče deváťáků z Prahy na přípravu v průměru 14 400 Kč a rodiče deváťáků ve Středočeském kraji 8750 Kč.** Medián v Praze byl 11 000 Kč a ve Středočeském kraji 5600 Kč. Náklady 10 % rodičů, kteří v jednotlivých krajích zaplatili za přípravu nejvíce, se v Praze pohybovaly od částky 30 000 Kč výše, ve Středočeském kraji byla stejná hodnota (90. percentil) 20 000 Kč.

Otázku na cenu přípravy jsme položili také rodičům žáků 8. ročníku, kteří budou skládat přijímací zkoušky v letošním roce a mnohdy již reagovali již na neblahé zkušenosti s přijímacím řízením v roce 2023, které popisujeme v následující 7. kapitole, také tím, že se začali připravovat dříve. Nemůžeme vědět, zda jde plně jen o reakci žáků osmého ročníku na přijímací řízení předchozího roku, nebo část šumu do dat vnese i odhadování začátku přípravy a jeho nákladů s odstupem jednoho roku. Každopádně, rodiče žáků na konci 8. ročníku, kteří uvedli částku za přípravu ke konci osmého ročníku svých dětí (N = 363 v Praze a N = 211 ve Středočeském kraji), měli podobné hodnoty, jaké uváděli rodiče žáků na konci 9. ročníku. V Praze byl uváděn průměr vynaložených nákladů na přípravu v 8. ročníku ve výši 14 000 Kč, medián byl 12 000 Kč a 90. percentil 30 000 Kč. Ve Středočeském kraji pak polovina těch rodičů, kteří uvedli částky za přípravu v 8. ročníku, dosud zaplatilo do 7000 Kč, průměrné náklady na přípravu se pohybovaly ve výši 10 700 Kč a 10 % rodičů ze Středočeského kraje již vynaložilo 20 000 Kč a více. Také platí, že o něco více vynakládají na přípravu rodiče, jejichž děti volí aspoň jednu školu mimo svůj kraj.

Přestože námi zjištěné částky nejsou tak vysoké, jak je někdy v médiích uváděno na základě jednotlivých případů, i v našich datech se vyskytli jedinci, kteří uváděli vynaložené částky na přípravu ve výši desítek tisíc Kč i více, ale jednalo se skutečně o zanedbatelný počet rodin. Nicméně i nižší než bombastické částky jsou mnohdy zátěží pro rodiny žáků a zvyšují nerovnosti v přístupu ke vzdělání již po přechodu ze základní školy. Potvrzují to i některé slovní výroky rodičů. Podmíněnost úspěšného složení přijímacích zkoušek finanční situací rodiny si uvědomují jak rodiče s nižším sociálně ekonomickým statutem, tak i Ti, kteří si přípravu mohou dovolit.

„Druhá volba byla na jistotu. Ale budeme se rozhodovat až podle úspěšnosti v Cermat testech z předchozích let. Je mi jasné, že samé jedničky a látka probraná na ZŠ stačit nebude, takže budu platit doučování a přípravné kurzy. Což mne jako matku samoživitelku dost finančně vyčerpá.“

„Celý systém je úplně špatně nastaven. Cermat je absolutní nesmysl. V roce, kdy Cermat nebyl - covidový rok - se děti dostaly na školy normálně. Každá škola by měla mít nárok mít svoje zkoušky. Tak jak to po desetiletí fungovalo. Děti, co nemají doma ekonomické zázemí, nemají šanci Cermat dobře napsat. Soukromá hodina doučování stojí od 500 Kč a výše, výjimkou nejsou sazby 2000 Kč na hodinu. Děti jsou pod šíleným stresem. Jinak demografické křivky jasně ukazovaly, co se bude dít...“

„... Další závažný problém vidím v přijímacích testech samotných, jak je možné, že jsou přijímačky z látky, která se na ZŠ neprobírá? Jak se tohle vůbec mohlo dopustit? Děti by měly mít stejné šance, ne že budou zvýhodněni ti, kterým rodiče mohou zaplatit drahé přípravné kurzy, aby děti vůbec pochopily zadání. Přijímačky by měly odpovídat osnovám ZŠ. Celý systém je třeba změnit, děti by měly mít povinnou 12letou docházku všeobecného vzdělání stejně, jako to je ve všech vyspělých zemích, a o budoucnosti se rozhodovat až v 18 a více letech, kdy už budou vědět, co je baví.“

7. Stres spojený s přijímacím řízením a „horor 2. kola“. Nadějnější vyhlídky pro současné deváťáky a jejich rodiče?

Obava z nepřijetí na střední školu vstoupila do rozhodování žáků a jejich rodičů o tom, na které střední školy podají přihlášku, přesto však ani sebelepší strategie neumožňuje volit správně. V situaci, kdy nabídka neodpovídá poptávce rodičů a žáků po středních školách, a navíc základní školu končí silnější populační ročníky, vede taktizování k nepředvídatelným zvratům a volba na jistotu v zásadě není možná. Snaha volit více na jistotu často vede k odklonu od ideální volby a ke snižování aspirací žáků a jejich rodičů. Jak jsme upozornili v kapitole 1, rodiče volili v případě dvou přihlášek aspoň jednu přihlášku více na jistotu ve snaze vyhnout se neúspěchu a druhému kolu přijímacího řízení. To však nelze udělat dobře, neboť informace o počtech a výsledcích uchazečů v předchozím roce jsou veřejně

dostupné všem, a nakonec škola, kam bylo před rokem snazší se dostat (poměr přijatých k uchazečům), je následující rok přetížena přihláškami. Naopak jiná prestižní škola může mít uchazečů méně než před rokem, jelikož zveřejněný poměr přijatých na počet uchazečů byl před rokem méně příznivý a zveřejněný nejhorší výsledek v testech jednotné přijímací zkoušky posledního přijatého uchazeče byl pro mnohé rodiče příliš vysoký, než aby riskovali jednu z přihlášek zde. To dokládají také některé otevřené výroky rodičů žáků:

„Druhé gymnázium jsme volili na jistotu podle kritérií přijetí, a protože není tak známé, resp. relativně nové bez historie (teprve od r. 2009). Viditelně to tak mělo více studentů a letos tam bylo rekordně přihlášených v porovnání s předchozími roky.“

„Mám čerstvou zkušenost u dcery – vychází z 9. třídy. Volili bychom u možnosti 5 škol zcela jinak. Rozhodování na jistotu u 2 škol je velmi složité. Možnost výběru alespoň 3 škol by byla dostatečná. Taktizování zcela změnilo šance přijetí dle odhadů z minulých let. Paradoxně na škole, kterou jsme s dcerou volily jako školu jistoty, dopadla mnohem hůře než u školy v první volbě. U volby 2 místo 5 škol nelze vůbec odhadovat šanci na přijetí při takovémto přetlaku v Praze a Středočeském kraji.“

Další častou připomínkou bylo, že přijímací řízení 2022/2023 s možností podat jen dvě přihlášky, a navíc v době silných populačních ročníků bylo pro rodiče a žáky velmi zatěžující a stresující. Rodiče zmiňovali, že by možnost podat více přihlášek významně snížila jejich stres z přijímacího řízení, a to i tehdy, když má jejich dítě dobré vzdělávací výsledky.

„Výběr stejný, ale 5 škol by jistě zmírnilo stres.“

„Byli bychom více v pohodě, nebyly by to takové nervy.“

„Máme štěstí, že syn patří k velmi úspěšným studentům, dopředu jsme to ale nevěděli, nejistota byla velká. Syn si školy vybral na základě dnů otevřených dveří a své záliby v přírodních vědách.“

„Kdybychom se mohli vrátit v čase a volit jinak, nezměnili bychom nic. Věděli jsme, že riskujeme a jdeme na školy, kam dcera chce chodit. Podřídili jsme tomu přípravu, a nakonec to vyšlo. I když s nervama. Na jiná, lehčí gymnázia by nás to netěšilo.“

„Největší problém je s dlouhou dobou nejistoty. Pokud by bylo rychleji jasné, že se žák pod čarou dostal na jednu ze škol, kam dělal JPZ, nevznikla by taková panika a situace s 1000 přihlášek na školy, které otvíraly 2. kolo. Řešení je podle našich zkušeností tedy skutečně v digitalizaci, protože jiná cesta k urychlení celého procesu nejspíš není.“

„Možnost více přihlášek by ulehčila situaci v případě neúspěchu na 1. a 2. škole. Odpadl by stres 2. kola.“

V rámci našeho výzkumného šetření se přitom ukázalo, že podle rodičů se po 1. kole přijímacího řízení na žádnou střední školu 18 % žáků v Praze a 10 % žáků ve Středočeském kraji (viz tabulka 1). Mnozí z nich se sice dostali na odvolání, ale období nejistoty a neinformovanosti bylo pro rodiny velmi zatěžující.

Tabulka 1. Výsledek přijímacího řízení po 1. kole (odpovědi rodičů žáků 9. ročníku, N = 1091).

	Praha (n = 630)	Středočeský kraj (n = 461)
<i>Bylo přijato na obě školy</i>	36 %	41 %
<i>Bylo přijato na 1. školu</i>	29 %	31 %
<i>Bylo přijato na 2. školu</i>	17 %	18 %
<i>Nebylo přijato na žádnou školu</i>	18 %	10 %

Jak dále dokládají výroky rodičů, jejichž děti v prvním kole přijímacího řízení neuspěly, vedle nejistoty výsledku v prvním kole pro ně bylo velkým zdrojem stresu hlavně druhé kolo. V druhém kole podávali rodiče průměrně přihlášky na 6 dalších škol, přičemž 20 % z těch, co neuspěli v prvním kole, podávalo další přihlášky na více než 10 škol, často i daleko od místa bydliště.

„A úplně horor bylo 2. kolo. Prosím nedopustíte, aby děti, rodiče a učitelé něco takového museli zažívat.“

„Školy jsme vybrali úplně špatně, ale vybírali jsme, co by dceru bavilo, to je totiž nejdůležitější. Taktizování do výběru budoucího vzdělání nepatří. Přes 350 dětí v 1. kole?“

„Byli jsme připraveni hledat volná místa na školách v Jihočeském kraji (širší rodina).“

„Až ve druhém kole – podány přihlášky KDEKOLIV po ČR, kde otvírali 2. kolo na rozumné škole.“

„V 2. kole jsme podali dalších cca 15 přihlášek a dostal se až na odvolání z 2. kola.“

Přestože několik žáků se i v druhém kole dostalo třeba na gymnázium, neúspěch v prvním kole častěji vedl k přijetí na obory, které dle rodičů zcela neodpovídají znalostem a prospěchu jejich dětí. Z odpovědí rodičů vyplývá, že z dětí, které neuspěly v prvním kole na běžná gymnázia, pak řada uspěla na sportovních gymnáziích, kde jim testy JPZ stačily a ve spojení s dobrou sportovní připraveností to bylo pro jejich děti záchrannou sítí ve druhém kole. Nicméně i na začátku července stále významná část z těch rodičů, jejichž dítě nebylo přijato na školu v prvním kole, neměla rozhodnutí o odvolání a nevěděli, kde dítě bude v září studovat.

„Na první školu neměla téměř žádnou šanci, věděli jsme to, ale moc si přála to zkusit. Druhou školu jsme brali jako jistotu, ale bohužel měli podmínku minimum 30 bodů z ČJ, a dceři se ČJ nepovedla (měla 28 bodů) takže o tuto možnost přišla.“

„Absolutní neovládání situace v Praze – pro dítě s průměrem 1,4 zůstala možnost studovat na tříletém oboru.“

„Od ani jedné školy, kam se syn hlásil, jsme dosud neobdrželi ani rozhodnutí o odvolání. To se mi zdá dosti neprofesionální a alarmující.“

60 % těch rodičů, jejichž dítě se na střední školu po 1. kole nedostalo, souhlasilo s výrokem, že „Po zkušenosti s přijímacím řízením bychom pro první kolo volili snazší školy“ a 67 % z nich souhlasilo s výrokem, že „Syn/dcera se sice dostal/a na střední školu, ale má schopnosti na lepší obor/školu, než kam se dostal/a.“ A velká většina (89 %) pak souhlasila s výrokem „Jsme hlavně rádi, že se v této situaci syn/dcera někam vůbec dostal/a“.

Dlouho diskutovaná úprava přijímacího řízení, spočívající v jeho digitalizaci a možnosti podání více přihlášek než dosavadních dvou byla rodiči v otevřených komentářích hodně zmiňována. Rodiče devátáků spíše rezignovaně nebo našťavaně komentovali nestoudnost situace a nepřipravenost, kterou jejich děti „odskáčou“. Rodiče žáků 8. ročníku pak častěji apelovali na odpovědné orgány a vyjadřovali naději, že se systém snad podaří změnit. Za všechny zmiňme jeden výrok:

„Jako rodiče pevně věříme, že příští rok bude možné podat více než 2 přihlášky. Děti totiž bude ještě více než letos a každý soudný člověk musí vědět, že se stane jediné – spousta dětí bude na školách, na kterých nechtějí nebo nemají být. Děti by měly mít možnost studovat to, co je baví, a ne to, co na ně zbylo! Jinak jim ničíte vztah ke vzdělání.“

Na jaro 2024 je proto plánována zásadní změna přijímacího řízení, jejíž legislativní opora již byla schválena Poslaneckou sněmovnou. Očekává se, že by měla odstranit alespoň některé z hlavních problémů. Elektronická přihláška by měla proces zjednodušit, žáci si budou moci vybírat místo dvou škol školy tři. Prioritní řazení škol by pak mělo umožnit automatický zápis přijatých do škol a odpadne tak dlouhé čekání na výsledek odvolání. Snad systém umožní žákům a jejich rodičům sledovat i průběžně, jak se v případě odvolání posouvají v pořadí nahoru a digitalizace

zefektivní systém zápisových lístků ve prospěch středních škol i rodičů čekajících na odvolání. Mělo by se také minimalizovat chaotické období druhého kola, kdy se žáci nezapsaní v kole prvním hlásí na uvolněná místa, a podání přihlášek se zjednoduší. Z hlediska stresu tím může být mnoho vyřešeno. Hledání optimalizace přijímacího řízení, které by nemělo negativní dopady na aspirace i sebepojetí dětí, však vyžaduje mnohem více kroků a úprav. Kolegové z institutu IDEA při CERGE-EI upozornili na potřebu řešit párovací mechanismy s poukazem na to, že pouze digitalizace a tři přihlášky věc nevyřeší.⁴ Naše studie ukazuje, jakým směrem je třeba upravovat nabídku oborů středních škol a jejich strukturu. Důležité je, že se po mnoha letech vykročilo kupředu, nicméně úprav bude třeba ještě mnoho. Také bude třeba dalších výzkumů, které budou sledovat, jak se situaci daří zlepšit a zda dochází k většímu souladu mezi nabídkou a poptávkou po oborech středních škol nejen v Praze a jejím okolí, ale v celé ČR. Pokusíme se toto téma i dále sledovat.

⁴ Tomáš Protivínský: Přijímačky na střední školy: Promyšlený mechanismus nebo velká národní loterie? Studie IDEA, říjen 2023. Dostupná zde: https://idea.cerge-ei.cz/files/IDEA_Studie_14_2023_Prijimacky_1016.pdf

8. Poděkování

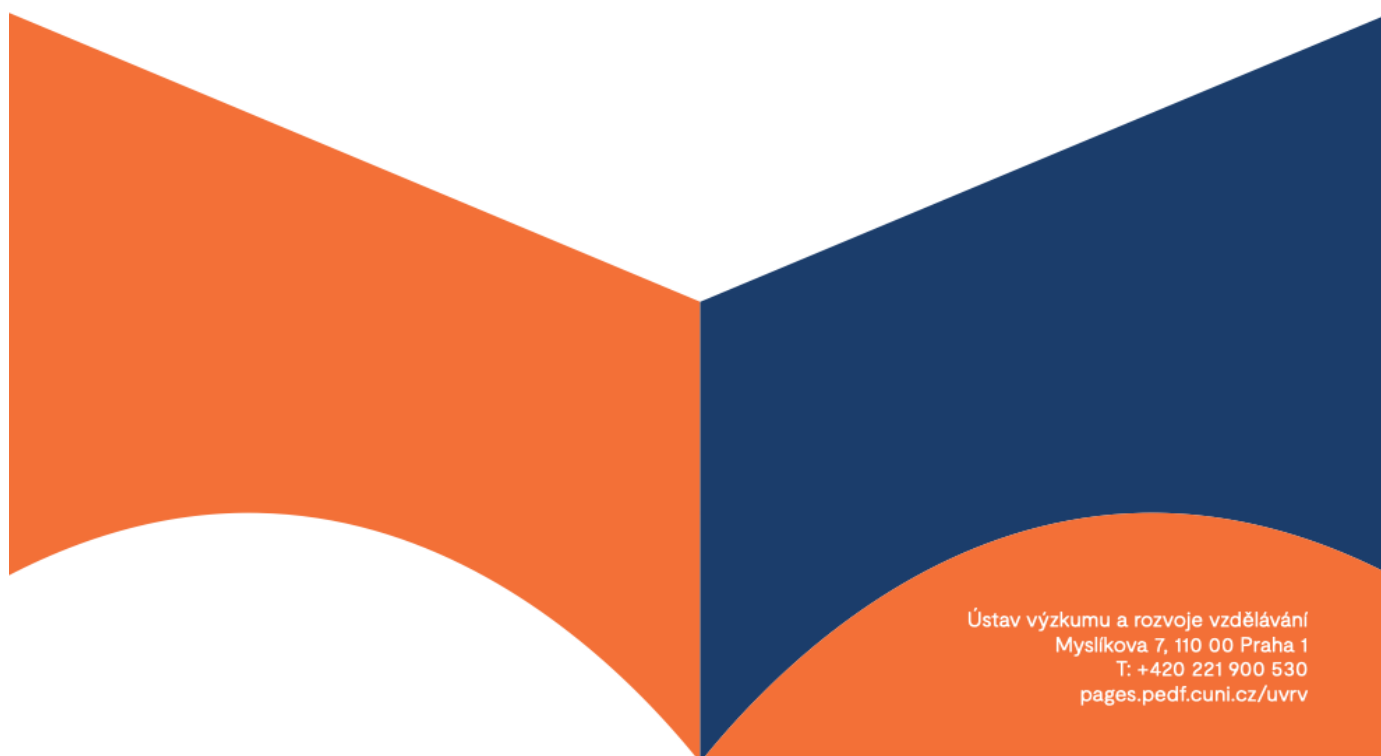
Za spolupráci na výzkumu děkujeme především **Milanu Váchovi**, radnímu Středočeského kraje pro oblast vzdělání a sportu, a **Antonínu Klecandovi**, radnímu hl. m. Prahy pro oblast školství, sportu a volného času, a jejich kolegům z odboru školství obou krajů, jmenovitě pak Věře Chobotové (SČK) a Pavlovi Dvořákovi (Praha). Dále děkujeme Jaromíru Nebřenskému z MŠMT za pomoc se získáním dat a Janu Netíkovi a Janu Klabanovi z Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy za práci při nastavení serveru a online dotazníků. Za četné konzultace k tématu v průběhu výzkumu pak děkujeme i ostatním kolegům a kolegyním z Ústavu výzkumu a rozvoje vzdělávání.

Velký dík pak patří všem ředitelkám a ředitelům základních škol v Praze a ve Středočeském kraji a dalším pracovníkům škol včetně výchovných poradců, kteří v náročném období na konci školního roku rozeslali dotazníky rodičům a umožnili jejich vyplnění dětem. A samozřejmě děkujeme všem žákům 8. a 9. ročníku a jejich rodičům, kteří dotazníky vyplnili a sdíleli své zkušenosti i pohledy na přijímací řízení 2022/2023.

Věříme, že v budoucnu budeme moci třeba dalším výzkumem sledovat, nakolik se daří situaci zlepšovat.

Za výzkumný tým,

David Greger (david.greger@pedf.cuni.cz)

Ústav výzkumu a rozvoje vzdělávání
Myslíkova 7, 110 00 Praha 1
T: +420 221 900 530
pages.pedf.cuni.cz/uvrv